

Uredništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24. Uprava: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24. Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 48. Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-čerkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje: Italije, Srbije, Črne gore, Post. št. 11-3115. ZNALJUGNO ZASTOPNIŠTVO in oglaševanje: Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

JUTRO

Izbaja vsak dan razen ponedeljke. Naročnina mala mesečno Lir 18.—, za inozemstvo na Lir 22.80. Uredništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 3, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24. Rokopisi se ne vračajo. CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

Živahne letalske akcije

Na egiptskem bojišču izvidniško in topniško delovanje

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 7. avgusta naslednje 801. vojno poročilo: Izvidniško in topniško delovanje na egiptskem bojišču. Letalstvo oči je napadalo v sovražnem zaledju in zadelo taborišča ter čete v pre-mikanju.

V letalskih dvobojih so nemški lovci sestrelili 3 letala tipa »Curtiss« in letalo tipa »Hurricane«.

Naši in nemški bombniki so na letališčih pri Mikabi in Ta Venezii zadeli letalske naprave in letala na tleh.

Neuspeh Auchinleckove ofenzive

Monakovo, 7. avg. s. List »Münchner Neueste Nachrichten« objavlja članek pod naslovom: »Oddih pred El Alameinom, v katerem podaja najprej prikaz dogodkov, ki so doveli do napredovanja osnih sil od Ain el Gazala do El Alameina, nakar podaja nekaj pripomb k sedanjemu položaju. Bistvo sedanjih operacij ni v prvi bojni črti, temveč na črtah oskrbe in prevoza. Prav iz dinamične notranje razgibanosti pri El Alameinu izhaja, da sedanjí manjši, toda trdovratni boji pri El Alameinu niso prav za prav nikak odmor. Letalsko ravnanje, ki je bilo začasno prekinjeno v korist Anglije, spričo oddaljenosti bojišča od libijskih letalskih oporišč, je sedaj zopet vzpostavljeno in osni letalci zopet bombardirajo sovražna oporišča v Aleksandriji, Kairu in ob Sueškem prekopu, v operacijah na kopnem pa se generalu Auchinleku na-

vzlic njegovim protinapadom v mesecu juliju ni posrečilo dobiti končne pobude. Tudi v tej fazi vojne so se italijanski in nemški vojaki pokazali za bolj sposobne kakor sovražnik. Brezupni poskusi napadov z 900 tanki med 17. in 19. julijem ter novi napadi dne 23. julija so vsi propadli in sicer v obliki, ki predstavlja posredno ne le enega izmed največjih italijansko-nemških uspehov, ki ga je mogoče primerjati z zmago pri Akromi ali z zasedbo Tobruka, temveč tudi popoln neuspeh sovražne ofenzive, ki naj bi za London po prejšnjih katastrofah pomenila začetek novih nad.

Ducejeva knjiga o Brunu Mussoliniju v nemščini

Berlin, 7. avg. s. »Völkischer Beobachter« objavlja referenčno nemške izdaje Mussolinijeve knjige »Gовori z Brunom«, ki jo je Duce posvetil sovratim nemških padlih letalcev. Marschal Göring je napisal zanesen uvod k tej nemški izdaji, v katerem pravi med drugim: Z Brunom Mussolinijem sta Duce in skupno z Ducejem Italija izgubila veliko upanje. Tako mlad je bil Bruno in tako svetle so bile njegove zasluge kot letalca tako v vojni kakor v mirnem času. V zaključku pravi: Duce, ki je posvetil s tovariško izredno prisrčno mislijo nemško izdajo knjige srotam padlih letalcev, združuje z ustanovo »Bruno Mussolini« čim dalje bolj duhovno prijateljska in zavezniška naroda Italije in Nemčije. V recenziji se poveljuje zlasti moralna in duhovna vrednost knjige. List objavlja dolge odstavke iz knjige, ki jo označuje kot spomenik srca.

Nemško prodiranje proti Krasnodaru

Brzi oddelki so prekorčili reko Kuban — 51 sovjetskih tankov uničenih — Sovjetski razbremenilni napadi pri Rzevu odbiti

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 7. avg. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja naslednje vojno poročilo:

V kavkaškem področju zasledujejo nemške in rumunske čete sovražnika v veliki vročini in v silnih pohodih pehote v smeri proti Krasnodaru. Železniško križišče Timovskaja je bilo zavzeto. Brzi oddelki so prispeli čez mostišča na Kubanu 50 km severno od reke Maika. Tu je bila uničena cela sovjetska divizija, ki je poskušala prodrati.

Nočni in dnevni napadi letalstva so bili usmerjeni na transporte in železnice ob črnomorski obali, na izrastkih Kavkaza in na spodnjem kolenu Volge.

Severno od Saljska so nemške in rumunske čete v borbi z novo dovedenimi sovražnimi skupinami. V obrambi proti tem napadom je samo večeraj nemška tankovska divizija uničila 51 težkih sovražnih tankov.

V velikem loku Dona je ponovil sovražnik svoje brezuspešne napade. Na prostoru pri Rzevu so nadaljevale sovjetske čete obupne razbremenilne napade. Pri obrambi so strmoglavna in bojna letala uspešno razbremenila naše čete. Sovražnik je imel pri tem velike izgube ljudi in orožja.

V Finskem zalivu je bila na morju pri Lavasariju potopljena z bombami sovjetska stražna ladja, štirje nadaljnji brzi čolni in en minolovec pa poškodovani.

Na visokem severu so nemška letala bombardirala sovražna taborišča na Ribškem polotoku in topniške postojanke južnozapadno od Murmanska.

Na vzhodni fronti je izgubilo večeraj sovjetsko letalstvo 138 letal. Sedem lastnih letal pogrešamo.

Nekaj angleških letal je podvelo večeraj motilne polete v večki višini nad južnozapadno in zapadno Nemčijo. V pretekli noči so angleška letala ponovno usmerila svoje napade na več mest porenko-westfalskega industrijskega področja. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. V stanovanjskih okrajih so razdiralne in zažigalne bombe povzročile škodo na poslopih. Nočni lovci so sestrelili 7 napadajočih letal.

V borbi proti Angliji so nemška letala bombardirala vojaška vozna naprave v južnozapadni Angliji z bombami težkega kalibra. V noči na 7. avgust so bile napadene luke in industrijska področja v vzhodni Angliji in vzhodni Škotski. Opaženih je bilo več velikih požarov. Vsa naša letala so se vrnila na svoja oporišča.

polj ostajajo njenemu brodogovju na razpolago samo kavkaška pristanišča, ki pa ne morejo zaščiti velikih edinic, čeprav so bila v zadnjem času moderno opremljena. Tako mora sovražno brodogovje ugotovljati izgubo vseh svojih glavnih oporišč, pri čemer se je skušal potolažiti s kako osamljeno akcijo vzdolž obale Krima. List zaključuje, da morajo tudi v sovjetskih pomorskih krogih po uspehih rumunskega, nemškega in italijanskega brodogovja na Črnem morju spoznati, da se je položaj na črnomorskem področju bistveno spremenil.

Helsinki, 7. avg. s. Potopitev sovjetske križarke na Črnem morju z akcijo italijanskih brzi torpednih čolnov objavljajo finski listi z največjim poudarkom ter izražajo svoje občudovanje spričo drznega podvetja majhnih italijanskih edinic. »Helsingin Sanomat« objavlja obširen članek, posvečen brzim čolnom, v katerem razlaga srečno in originalno potovanje teh čolnov po kopnem iz Italije do Črnega morja.

Tudi Madžari se hrabro bore

Budimpešta, 7. avg. s. Glede operacij na vzhodni fronti, v katerih sodelujejo madžarske čete, poročajo poblašeni vojaški krogi, da so Sovjeti v odseku Voroneža ponovili svoje silne napade na položaje, ki jih drže Madžari. Vsi potkuzni sovražnika so se razbili spričo izredno čvrstega odpora madžarskih čet, ki so poglone sovražnika na izhodiščne položaje, zadajajoč mu hude izgube. V tesnem sodelovanju s nemškimi četami so madžarski oddelki, ki drže mostišča čez Don, odbili ponovne sovražne poizkuse za prehod čez reko. V zadnjih dneh so sprožili Sovjeti svoje napade z uporabo ogromnih sil v praznem upanju, da bi zlo-milni madžarski odpor. Sovražnik je bil prisiljen k umiku po hudih borbah in po izredno krvavih izgubah.

Madžarsko letalstvo je močno bombardiralo sovražne postojanke in sovjetske naprave ter kolone na pohodu. Številna motorna sredstva in tanki so bili uničeni. Madžarski lovci, med katerimi se je nahajal tudi lovec, ki ga je pilotiral podregent Štefan Horthy, so štiti bombnike in preprečili sovjetskim letalskim skupinam, da bi jih prestregli. Dva sovjetska bombnika sta se zrušila v plamenih v madžarskih črtah, za-deta od protiletalskih baterij. V zaledju pa-sa, v katerem so madžarski oddelki, je bilo uničenih nekaj tolp partizanov. Madžari so zajeli poljske topove, strojnice in ogromno količino streliva.

Novi sovjetski generali

Rim, 7. avg. s. Imenovanih je bilo 38 novih ruskih generalov, katerih imena objavljajo »Pravda«. Da obstoja vojaška in politično-vojaška krize med Sovjeti, je dokazano z dejstvom, da sama »Pravda« brez obotavljanja piše o potrebi sprememb na poveljniških mestih. Ko so poveljniki potolčeni, nastane stalno problem, ki je bolj ali manj težko rešljiv, to je najti druge, ki jih smatra Stalin ali drugi za sposobnejše pri reševanju nevarnega položaja boljševoških armad. Ni torej brez pomena, da najbolj ugledno glasilo sovjetske vlade objavlja seznam novih vojaških šefov. Kar 38 novih generalov je bilo imenovanih za rešitev boljševožima pred nezadržnim pritiskom sil osi.

Nezadovoljstvo Moskve s pomočjo zaveznikov

Rim, 7. avg. s. Da zavzema napetost med Sovjetsko zvezo in Anglijo vedno bolj ostre oblike, je jasno razvidno iz informacij, ki prihajajo iz nevtralnih virov, kakor tudi iz raznih vedno manj prikritih pojavov med obema zaveznikoma. Gre predvsem za važno vprašanje vojaških dobav, ki ga Anglosasi očitno ne morejo rešiti navzlic nujni potrebi, ki jo čuti Sovjetska zveza spričo zelo kritičnega položaja svojih armad glede na prodiranje nemških in zavezniških oboroženih sil. V tem položaju ne preostaja Moskvi drugega kakor opozarjati na nezadostno pomoč svojih prijateljev ter veliko nasprotje med njihovimi objubami in izpolnitvami. V Moskvi se tudi ne pomišljajo, da ne bi trde stvarnosti spravili v neposredno zvezo z izjavami bivšega angleškega ministra za letalsko proizvodnjo polkovnika Moora Branasona, ki so se dobesedno glasile takole: Želim, da bi se vojski Nemčije in Sovjetske zveze čim bolj medsebojno izčrpali. Tako bo Velika Britanija postala prevladujoča sila v Evropi. Ni mogoče zanikati, da izražajo te besede povsem točno stoletno zahrbtno britansko politiko.

Nemška letala nad Anglijo

Stockholm, 7. avg. d. V petek v zgodnjih jutrnjih urah je nemško letalstvo ponovno napadlo vojaško važne objekte v Angliji. Kakor javlja v Londonu objavljeno poročilo, je bil nemški letalski napad usmerjen proti vzhodni Angliji, v prvi vrsti na neko tamkajšnje mesto. Napad označuje londonsko poročilo kot kratkotrajen, toda zelo močan, in priznava, da je bila povzročena gmotna škoda in da je bilo nekaj človeških žrtev. Istočasno kakor vzhodno Anglijo so nemška letala napadla južno in vzhodno škotsko obalo, kjer je bila prav tako povzročena škoda na več krajih. Tako v vzhodni Angliji kakor tudi na škotskih obalah so nemška letala metala rušline in zažigalne bombe.

Angleška letala nad Nemčijo

Berlin, 7. avg. d. V noči na petek so britanska letala napadla nekatere industrijske kraje v Westfalji. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so metala rušline in zažigalne bombe, ki so povzročile nekaj gmotne škode.

Poraz avstralskih čet na Novi Gvineji

Posrečen japonski obkoljevalni manever — Zasedba strateško važnih otokov

Saigon, 7. avg. s. O operacijah japonskih čet na Novi Gvineji objavlja avstralski glavni stan, da so Japonci zasedli nove postojanke v bližini Kokode.

Sanghaj, 7. avg. d. O razvoju vojaškega položaja na Novi Gvineji javljajo zadnja poročila, da je prišlo med japonskimi oddelki, ki so se izkrcali v luci Gona v pokrajini Papua in ki so odmor razširili svoje operacije v smeri proti Port Moresbyju, do močnejših spopadov pri krajih Oivi in Kokoda. Ti napadi so se končali s popolnim porazom avstralskih oddelkov, ki so se skušali upreti japonskim četam. Vesti iz britanskih virov javljajo, da so se japonske čete pri Oivi in Kokoda poslužile enakih obkoljevalnih operacij, ki so jih z uspehom izvedle tudi že v borbah na Malajskem polotoku in kasneje v Birmi. Japonske čete, ki so izvrstno izvežbane za prodiranje skozi džunglo, so obšle točke avstralske odpora ter nato sovražnika napadle v bokih in za hrbtom. Avstralski oddelki, ki so bili na ta način napadeni s treh strani hkrati, so bili po večini uničeni in le posameznim oddelkom je uspelo umakniti se proti zapadu in se pridružiti rezervnim avstralskim četam. Borbe pri Oivi in Kokodi so bile doslej največje vojaške operacije na Novi Gvineji in so Japonci nastopili z zelo močnimi silami.

Tokio, 7. avg. d. K večeraj objavljenemu poročilu japonskega glavnega stana o zasedbi strateško važnih otokov v skupini Kei Aru in Tenimber pripominjajo s pristojne japonske strani, da predstavlja okupacija teh strateških točk izredno važen dogodek, ki bo velikega pomena za nadaljnji razvoj tako japonskih kakor tudi zavezniških vojaških operacij na Pacifiku. Z zasedbo teh otokov si je Japonska ustvarila niz oporišč, preko katerih bo lahko vzdrževala varno pot od otoka Timorja do jugozapadne obale Nove Gvineje. Razen tega pa predstavljajo zasedeni otoki oporišča, ki so le še približno 500 km oddaljena od severne avstralske obale. Za obvladanje tega dela avstralske celine je Japonska ta oporišča nujno potrebovala.

Tokio, 7. avg. s. Listi opozarjajo na izkrcanje japonskih čet na otoku Aroe, Kei in Tanimbaru ter na nadaljnje japonske zasedbe med Timorjem in nizozemsko Novo Gvinejo, ki je že povsem pod japonskim nadzorstvom. Japonci s tem ne razširjajo le svojega nadzorstva nad Arafurkim morjem, temveč krajšajo istočasno razdalje med svojimi oporišči in Port Darwinom v severni Avstraliji. Otok Timor je bil med tem prav dobro utrjen. Med Port Darwinom in Tanimbarom je kakih 500 km razdalje, še manjša pa je razdalja med Tanimbarom in otokom Melvillom. S popolnim nadzorstvom nad Arafurkim morjem je izključena vsaka možnost sovražnega dostopa na Moluško morje, tako da ne more več motiti japonskega prometa na vsem tem področju.

Saigon, 7. avg. s. Bivši predsednik avstralske vlade Hughes, ki je bil na čelu avstralskega kabineta med prvo svetovno vojno, je v nekem svojem govoru v Sydneyju opozoril svoje rojake na položaj na Novi Gvineji in na Pacifiku sploh. Izjavil je med drugim, da postaja ta položaj od dne do dne slabši in da je treba za vsako ceno preprečiti nadaljnje prodiranje Japoncev proti luci Port Moresby na Novi Gvineji.

Čungking brez zvez z zunanjim svetom

Tokio, 7. avg. d. Odkar so zavezniški izgubili Krimo in nima Čungking več na razpolago birmanske ceste, kakor tudi ne več drugih poti, ki so skozi džungle vodile na še ne očiščeno ozemlje, si po informacijah iz Sanghaja čungkingška vlada z vsemi sredstvi prizadeva najti nove zveze, po katerih bi prišla v stike s svojimi zaveznički, da

bi dobila od njih nove vojne potrebščine za svojo izčrpano vojsko. Predvsem si v Čungkingu prizadevajo vzpostaviti stike s svojimi zaveznički z zgraditvijo novih cest. Tako obstoja načrt za gradnjo ceste iz Čungkinga v Indijo, toda prav ta načrt se mora boriti z največjimi težkočami. Za sedaj Čungkingovski vladi v stremeljenju po novih prometnih zvezah z zaveznički ni uspelo drugega kakor vzpostaviti nekaj letalskih prog za potniški la poštni promet. Po tej poti so vojaški transporti v Čungkingu sedveda nemogoči in zaradi tega so v Čungkingu zopet pričeli posvečati vso pozornost tako imenovani »vzhodno-zapadni cesti«, ki predstavlja zvezo Čungkinga preko Singkianga in znane železniške proge Turksip, ki je navezana na sovjetsko železniško omrežje. Po tej vzhodno-zapadni cesti upajo v Čungkingu, da bodo v bodoče dobivali angleške in ameriške vojne potrebščine iz pokrajini Bliznjega vzhoda. Po nekaterih informacijah Sanghajskih poročevalcev so dela za vzpostavitev te nove prometne zveze baje že v teku. Z vzpostavitvijo te nove prometne zveze upajo v Čungkingu obnoviti svoj vpliv v pokrajini Singkiang, ki je že dolgo časa na široko odprta vplivom Sovjetske zveze. Glede na ta postranski načrt je pač jasno, da se bo v njegovem uredniševanju kot glavna ovira pojavila neskladnost ciljev, ki jih na ozemlju, po katerem naj bi tekla nova pot, zasledujeta Čungking in Moskva in ki so si diametralno nasprotni.

Borba za neodvisnost Indije

Hongkong, 7. avg. s. Združenje za neodvisnost Indije je napovedalo, da bo v kratkem veliko indijsko zborovanje v Hongkongu, ki se ga bo udeležilo kakih 2000 domačih Indijcev in Indijcev iz Kantona in Makaa.

Nankinško odposlanstvo v Hsinkingu

Nanking, 7. avg. s. Kitajska nacionalna vlada je sklenila poslati v Hsinking v Mandžukuo posebno odposlanstvo o priliki 10. obletnice ustanovitve manžukujanske cesarstva. Na čelu odposlanstva, ki bo odpotovalo iz Nankinga, bo zunanji minister nacionalne kitajske vlade.

Odhod poslednjih Angležev iz Sanghaja

Sanghaj, 7. avg. d. Po odhodu zadnjega transporta britanskih državljanov iz Sanghaja, ki so z japonskim parnikom »Tatura Maru« odrinili v smeri proti luci Lourenzo Marquee v Portugalski vzhodni Afriki, so japonske oblasti opozorile še nadaljnjih 900 britanskih državljanov, bivajočih po večini v Sanghaju, da morajo biti pripravljeni za skorajšnjo evakuacijo. Bržkone bodo ti britanski državljani, ki bodo v Lourenzo Marquee zamenjani za enako število japonskih državljanov iz britanskih pokrajin, odpotovali s parnikom »Amakura Maru«, ki bo odplulo v smeri vzhodne afriške obale 15. avgusta.

Španski letalski minister na Majorci

Madrid, 7. avg. s. Španski letalski minister general Vigon je odletel v Palmo na Majorci v spremstvu šefa generalnega štaba generala Galarze. Minister je pregledal letališče Alcudija in Pollenza in se nato zvečer vrnil v Madrid.

Ukinitev moratorija v Španiji

Madrid, 7. avg. s. Z odlokom finančnega ministrstva se s 1. januarjem 1943 zaključijo splošni moratoriji, ki je bil uveden avgusta 1. 1938 in podaljšan novembra 1. 1939 zaradi izjemnih gospodarskih težav, nastalih po državljanski vojni.

Prodor nemške vojske do Kubana

Berlin, 7. avg. d. O prodoru nemške tankovske armade od reke Manjč do Kubana javlja nemški vojni poročevalcev dr. Meske, da nobene terenske težkoče, najsi bodo še take narave, ne morejo prav nič zadržati nemškega prodiranja proti Kavkazu. Po dosedanjih vojnih pohodih po vsej Evropi so si nemške čete pridobile toliko izkušenj, da nobena težkoča zanje ni več nova. V posameznih sunkih ogromne prodorne sile so nemške tankovske divizije v nekaj dneh obvladale široki stepni pas med rekama Manjč in Kuban ter se utrdila ob kubanski reki. Pred nekaj dnevi so bili nemški oklopni oddelki še pri Novočerkasku in so nato z neverjetno brzino prevahili zmerom nove kosaške pokrajine ob Kubanu. Nemški vojni dopisnik nato nadrobno popisuje značaj stepne pokrajine, po kateri napreduje nemška ofenziva, in pravi da nemški vojaki na pohodu preko stepe v hudi poletni vročini neprestano upirajo pogled v daljavo, kjer se morajo pokazati s snegom pokriti vrhunci Kavkaza. Kakor na vseh dosedanjih vojnih pohodih leži glavno breme ofenzive na prvih oddelkih, ki doživljajo v tej ofenzivi ponovitev zmagovitih pohodov iz preteklih let na drugih evropskih frontah. Tudi to pot odlikujejo spretni oddelki odločnosti, naglica, brezobzirna pripravljenost do naporov in bliskovita sposobnost vodstva za naglo odločitev. Te odlike nemške vojske se uveljavljajo od dneva do dneva na strani majhnih, toda izredno udarnih oddelkov, ki utirajo pot gmoti sledečih divizij. Nasprotnik ne opušta nobene priložnosti, da se ne bi postavil vedno znova v bran. Vrste se neštevile trde borbe na izolliranih točkah, borbe, ki jih odločajo začetni oddelki pehote in izvidniški oddelki oklopnih sil. Posebno hude so noči, ko je na neovsovojenih ozemljih potrebna največja previdnost. Kakor zmerom na velikih ofenzivnih pohodih, se med cestami, po katerih napredujejo nemške divizije, zadržujejo še razkropljeni sovražnikovi oddelki, ki napadajo nepri-

čakovano posamezne čete ali pa kolone na pohodu. Celo visoki štabi, ki morajo včasih po večkrat na dan izpremeniti svoje položaje, sledeč napredovanju svojih oddelkov, morajo biti stalno v pripravljenosti in neredokodaj tudi sami poseči v borbo. Navzlic vsem težavam se za prodirajočimi četami brez prestanka pomika pratež, težka vozila vseh vrst, natovorjena z vsem, kar potrebuje vojska. Tako nikoli ne mine mnogo časa, da bi ne bil sovražnikov odpor zmerom znova premagan in sovražnik pognan čim dalje s svojih prvotnih obrambnih točk. Kar nato še ostane med ofenzivnimi cestami, zbrajo udarnim četam sledeči oddelki, ki spravljajo bločeče sovražnikove vojske v ujetniška taborišča, to dokazuje, da se morala moč kakor tudi bolj-ša oboževnost nemške armade nista pozni prav nič trpeli, marveč sta se proti pričakovanju sovražnega sveta v zimskem času celo še povečali. In tako spremlja nemško vojsko na pohodu od Donca do Kubana bolj kakor kdaj prej popolno pričanje o končni zmagi.

Berlin, 6. avg. d. Zadnje informacije pristojnih nemških vojaških krogov iz južnega dela vzhodne fronte javljajo, da se nemška ofenziva nezadržno nadaljuje. Nemške čete so v naskoku zavzele mesto Thioreck na železniški progi Rostov — Baku. Thioreck je približno 170 km južno od Rostova.

Sovjetsko priznanje nadaljnje umika

Carigrad, 7. avg. d. O nadaljnem umiku sovjetskih čet na južnem delu vzhodnega bojišča javlja v četrte polnoči objavljeno sovjetsko vojno poročilo, ki pravi, da so se sovjetski oddelki na področju pri Koteljnikovu in južno od Bjelaje Gline umaknili na nove postojanke. Podrobnosti o ponovnih sovjetskih umikih v petek jutraj še niso bile na razpolago.

Italijanske čete na vzhodnem bojišču

Berlin, 7. avg. s. »Deutsche Allgemeine Zeitung« objavlja navdušen članek, v katerem govori v superlativih o sodelovanju italijanskih čet pri sedanjih operacijah na vzhodnem bojišču. Poteklo je že leto dni, odkar so se Italijani prvič udeležili bojev v Rusiji. Medtem ko so dosegli sijajne zmage v bitkah ob Dnepru, Bugu, pri Orlu, Pavlogradu in Stalinu. Po Ducejevi volji je bil prvotni italijanski ekspedicijski zbor v Rusiji v zadnjem času tako ojačen, da predstavlja pravo armado. Problem oskrbe tega zbora je zelo kočljiv, toda spričo takojšnjih ukrepov italijanskih vrhovnih oblasti in spričo popolnega sodelovanja med italijanskimi in nemškimi vrhovnim poveljništvom je bilo tudi to vprašanje odlično rešeno, tako da so mogle italijanske formacije na vzhodnem bojišču operirati v redu brez najmanjše ovire v pogledu oskrbovalne službe.

Pisec opozarja nato na legendarno podjetje pošiljanja italijanskih motornih čolnov iz Italije na Črno morje preko Semmeringa in Dunava ter poudarja važnost in pomen operacij italijanskih čet v južnem odseku vzhodnega bojišča v sedanjih novi ofenzivni fazi. Dne 12. julija se je začel velik pohod italijanskih oboroženih sil in že 9 dni nato so z manevrom v obliki klešč in z matematično natančnostjo nemške čete od severa in italijanske čete od juga, po večini sestavljene iz bersaljerov, motoristov, pehote in Črnih srac osvojile važno premogovno središče Krasnij Lug. Tako so Italijani v globino najmanj 120 km prevzeli nadzorstvo nad zelo važnim področjem. V letu dni svojega bivanja na vzhodnem bojišču niso imele italijanske čete skoro dneva oddiha in so se vedno odlično držale.

Pisec navaja nato še razne vrste orožja in posebne oddelke italijanskih kopnih sil, ki tvorijo sestavni del italijanske armade na vzhodnem bojišču ter s poudarkom omenja tudi sodelovanje italijanskih lovcev v spremstvu italijanskih strmoglavcev in bombnikov. Nato svoj članek takole zaključuje: Kakor na Atlantiku in v severni

Afriki, tako je tudi na vzhodnem bojišču tovarištvo med Italijani in Nemci popolno. Italija, katere vojno moč je Churchill pred letom dni smatral že za paralizirano, je navzoča sedaj na vseh bojiščih te ogromne skupne borbe in se povsod bori s svojimi najboljšimi četami, ki jih je Duce postavil ob stran nemških čet.

Uspešno delo italijanskih brzi čolnov

Berlin, 7. avg. s. Vsi listi objavljajo na vidnih mestih poročila iz Rima, v katerih pojasnjujejo glavne faze drzne operacije italijanskih motornih čolnov v Črnem morju, ki je dovela do potopitve sovjetske križarke »Rdeči Krim«. Tudi list »Völkischer Beobachter« posveča temu dogodku navdušen komentar in opozarja na dolgo in skoro legendarno vožnjo, ki jo morajo italijanski motorni čolni napraviti na svoji poti po suhem in po Dunavu, da dosežejo Črno morje. List tudi opozarja, da ne preostaja sedaj sovjetski mornarici na Črnem morju nobena ladjedelnica več, tako da pomeni vsak udarec temu brodogovju resno nevarnost. Italijani so v polni meri izvršili svojo nalogo, ko so v nekaj minutah potopili pomorno vojno edinicu sovražnega brodogovja, ki je skušala izvrševati motilne akcije na Črnem morju.

Monakovo, 7. avg. s. Tudi tukajšnji listi objavljajo na vidnem mestu vest o potopitvi križarke »Rdeči Krim«, kar označujejo za nov sijajen dokaz sodelovanja oboroženih sil na vseh bojiščih. List »Neuste Nachrichten« piše, da so italijanski motorni čolni izvršili koristno delo že v borbi za Sevastopolj, ko so preprečili napade sovjetskih pomorskih edinic proti sovjetskemu in rumunskemu zaledju ter potopili več sovražnih ladij. Nato poudarja list, da pomeni največji uspeh italijanskih motornih čolnov, ki so potopili sovjetsko križarke »Rdeči Krim«, velik uspeh, ki je obrnil vso pozornost sveta na položaj na Črnem morju, ob čigar obali so se bile te dni odločilne bitke. Odkar je Sovjetska zveza izgubila ukrajinske luke in Sebasto-

Visoki komisar, Poveljnik armadnega zbora in Zvezni tajnik med oddelki Oboroženih sil Navočila Visokega komisarja Eksk. Graziolija za delovanje občin

Ljubljana, 7. avgusta
V teku včerajšnjega dne so Eksk. Visoki komisar, Poveljnik armadnega zbora in Zvezni tajnik obiskali številne občine okraja Logatec ter občine Velike Bloke, Nova vas, Loški potok in Stari trg ter so se za

držali med oddelki Oboroženih sil, ki se nahajajo v tem pasu.
Visoki komisar Eksk. Graziolij je proučil razna vprašanja, ki se tičejo delovanja občin in njih prebivalstva ter je dal glede tega potrebna navodila.

Čiščenje v črni gori

Divizija „Ferrara“ je odlično izvedla poverjeno ji nalogo ter uničila komunistične tolpe

Rim, 7. avg. s. Pehotna divizija »Ferrara«, ki se je že proslavila z junaškimi dejanji pri Kalibakiju, Bus Devritu, Goliku in Tepeleju, je izvedla eno najvažnejših in nedavnih očistevalnih operacij v velikem obsegu proti uporniškim in komunističnim skupinam v Črni gori. Številne in dobro oborožene komunistične sile so se zbrale v dolini Pive z namero, da bi se upirale za vsako ceno na teh za obrambo in napad posebno primernih postojankah zaradi goratega in neprenehnega terena.

Poveljnik »Ferrare« je dobil ukaz, naj jih napade in pregazi in naj jim ne da počitka z neizprosnim zasledovanjem do hercegovinske meje. Akcija je bila drzna in tvegana in je zahtevala izrednih darov spretnosti in drznosti. Ustanovljena je bila operirajoča kolona pod poveljstvom poveljnika 48. pehotnega polka, sestojča iz tega polka, enega bataljona črnih strajc, enega divizijskega napadalnega oddelka, ene stotnije tankov, treh baterij in inženjerskih skupin. Akcija se je pričela 9. junija. Po naglem približevalnem maršu so se čete namestile v položajih Javoraka, ki je bil izbran za izhodiščno oporišče za napad. Bitka je imela dve različni fazi in sicer fazo napada in fazo zasledovanja.

Učinkovite posledice podmorniške vojne Pomanjkanje ladjevja postaja za Ameriko in Anglijo čim dalje bolj kočljivo

Rim, 7. avg. s. Severnoameriško državno tajništvo za mornarico objavlja, da je podmornica osl torpedirala in potopila v Mehličkem zalivu trgovsko ladjo srednje tonaže, ki je plula pod ameriško zastavo. Rešenci, ki so se izkrcali v neki luci Mehličkega zaliva, so izjavili, da je bila ladja potopljena zadnje dni julija.

Buenos Aires, 7. avg. s. Iz nekega radiograma, ki ga je prestrela prefektura argentinske mornarice, se doznavajo, da je argentinska petroleška ladja »Junca« na poti iz Zedinjenih držav prevzela na Atlantski kanal 30 rešencev z norveške ladje »Havstenc« v anglosaske službi, ki jo je torpedirala in potopila neka podmornica.

Buenos Aires, 7. avg. s. Doznavajo se iz Washingtona, da smatra severnoameriški urad za gospodarsko vojno kot verjetno, da se bodo v bodoče prevozi iz Južne Amerike v Zedinjene države usmerili preko Pacifika, da bi se izognili nevarnostim na Atlantiku in v Mehličkem zalivu.

Buenos Aires, 7. avg. s. Zaradi naraščajočega delovanja osmih podmornic postaja vprašanje tonaže vedno bolj kočljivo problem za anglosaske veslele. Vsi dosedanjí ukrepi in vsi dosedanjí poskusi za izpolnitev nastalih vrzeli zaradi potopljenih ladij so se izkazali kot neuspešni. Položaj je v pravem pomenu besede vznemirljiv. Kakor objavljajo severnoameriški listi, je šef severnoameriškega letalstva izjavil, da bo moral odšel 20 odstotkov tvmic, ki ga grade večmotorne bombnike, graditi odslej velika prevozna prekoceanska letala, ki bodo služila za pošiljanje potrebščin ameriški eskpedicijskemu zboru v Angliji. Ta ukrep, ki kaže na izredno resnost položaja in ki bo imel razen tega posledico zmanjšanja proizvodnje bojnih letal, ki jih Anglosasi nujno potrebujejo, predstavlja najbolj zgornjo priznanje, da so sile anglosaske trgovske mornarice nezadostne za najnujnejše potrebe zaveznikov narodov in da je na drugi strani zelo umestno izogniti se nevarnim oceanskim pomorskim potem, ki so postale zlasti v zadnjem času skrajno opasne.

Stockholm, 7. avg. s. »Dagöposten« objavlja pregled svojega mornariškega sodelavca z zanimivimi podatki in premišljevanjem. Bitka za Atlantik, piše list, se še naprej razvija popolnoma ugodno za sile osl. Tonaža zaveznikov se vedno bolj krči in kar na novo zgradijo, ne zadostuje za nadomestitev izgub. Podmornice osl ne dajo več miru transportu in ladjam Angležev in Američanov in te ladje druga za drugo večajo pokopališče na dnu morja. Leta 1917 so bili podatki o potopitvah strašni, toda prekosile so jih potopitve v zadnjih mesecih te vojne. Med decembrom 1941 in junijem 1942 je bilo potopljenih nič manj kot 1300 trgovskih ladij oceanske plovlje. To so ladje velikega tipa s skupno tonažo 7.200.000 ton. V isti dobi se ni moglo zgraditi več ko 300 ladij v angleških in ame-

na fronti in ob bokih in ga prislili k umiku v neredu. Po desetih urah neprekinjenega marša je bilo naselje Goransko doseženo.

Zdelo se je nato, da se desorganizirani in zdecimirani nasprotnik ne bo mogel več dobro upirati. Medtem je poveljnik divizije dal ukaz, naj se sovražnik brez odlašanja zasleduje, da bi mu bil onemogočen vsak nadaljnji umik. Poveljnik divizije je eni izmed lahkih kolon, sestojčih iz arditov in črnih strajc, zadal nalogo, naj zavzame kraja Orah in Zuhvo. Ta dva kraja sta bila dosežena po enajsturnem maršu po neohodnem terenu ter po številnih kratkih, toda silnih spopadih z nasprotnikom, ki se je umikal in pušal na terenu številno orožje raznih vrst, med njim en top in razne potrebščine, katere je večinoma zažgal. Akcija se je nadaljevala do meje in v kratkem času so čete »Ferrare« dosegle Avtovac in Gacko na hercegovinskem ozemlju, kjer so se čete spojile s četami drugega armadnega zbora, ki so operirale na levi strani.

Ko so bili doseženi objekti, so se naše čete ustavile na tem ozemlju, kjer so v naslednjih dneh uničile uporniške skupine, ki so ostale še v zaledju za poslednje obupne nadlegovalne akcije. V kratkem času je bilo obsežno področje Črne gore, ki so ga že popolnoma obvladale komunistične skupine, katere so uničevale in morale ter pokončale tudi del prebivalstva, popolnoma pomirjeno. Oddelki »Ferrare« so bili povsod sprejeti od prebivalstva kot osvoboditelji.

V teku akcije so čete »Ferrare« v celoti opravile svojo nalogo in predel na 100 km od izhodiščnih oporišč, z vrsto dolgih in težavnih operacij, premagujoč trdovratni odpor sovražnika in trdote terena ter dosepeši onkraj severnozpadne meje Črne gore. Zajetega je bilo mnogo materiala in orožja in številni ujetniki. Osvobojeni so bili iz več tudi nekateri naši vojaki, ki jih je sovražnik ujel iz zasede, kar priča o naglem begu nasprotnika sprito zaleta naših čet. Ponovno so oddelki »Ferrare«, ki so se izkazali že v številnih borbah v teku italijansko-grške vojne in v teku prejšnjih očistevalnih operacij v Črni gori, dokazali svoj zalet in svoje junaštvo ter vsilili sovražniku svojo voljo in napisali nove svete strani junaštva. Slavni padli znamenite akcije v dolini Pive se pridružujejo junakom vseh časov, ki so s svojo žrtvijo še povečali slavo divizijskih edinic

Nemški komentar o izjavah Saradzogla

Berlin, 7. avg. d. K večeršnjemu govoru novega turškega ministrskega predsednika Saradzogla, v katerem je obrazložil smernice turške politike, pripominjajo v nemških zunanje-političnih krogih, da je novi turški ministrski predsednik tudi ob tej priliki naglasil voljo Turčije, da nadaljuje svojo dosedanjo politično smer popolne nevtiralnosti napram vsem državam. Prav posebno naglašajo v nemških zunanje-političnih krogih, da je novi turški min. predsednik v svojem večeršnjem ekspezoju samoponovil izjave svojih prednikov, ki so že ob raznih prilikah naglasili voljo Turčije, da ostane nevtiralna, da pa se odločno upre vsakemu morebitnemu napadu od zunanje strani.

Prepoved prodaje kmečke posesti v Nemčiji

Berlin, 7. avg. s. Listi objavljajo Hitlerjev odlok z dne 28. julija o omejitvi prodaj in nakupov kmečkih posestev v vojnem času. Novi odlok določa v glavnem, da se med vojno ne sme izvršiti noben prenos lastnine kmečkih posestev, v kolikor ne bi bil nujno potreben. Listi opozarjajo v svojih komentarjih, da je bila podobna določba izdana tudi v prejšnji svetovni vojni. Moralni razlog odredbe je v tem, da se ne dopuste denarne spekulacije s kmečko posestjo v namenu, da bi se slučajno zasluženi denar investirjal v kmetije. Hitlerjev odlok samo izpopolnjuje določbe, ki so bile izdane v januarju l. 1937 o prodaji kmečkih posestev. Naknadno je minister za prehrano s posebnim pravilnikom določil, da spadajo med prepoved prodaje kmečkih posestev tudi prodaje zemljišč med 2 in 5 ha površine, glede katerih se doslej ni zahtevala posebna odobritev. Tako bo odslej za vsak prenos lastnine malih ali velikih kmečkih posestev potrebno posebno dovoljenje pristojnih oblasti, ki pa bo izdano samo v posebnih primerih utemeljenih s posebnimi razlogi.

Razočaranja ameriške javnosti

Svjetski porazi na vzhodnem in angleški na afriškem bojišču so znatno ohladili prvotno navdušenje za vojno

Buenos Aires, 7. avg. Severnoameriška javnost je slej ko prej pod vtisom velikih bojev na vzhodnem bojišču. Nedavni govor državnega tajnika za zunanje zadeve Cordella Hulla je močno razočaral javnost, ker ni bilo v njem nobenega sledu o kakem »pozivu okupiranemu prebivalstvu«, ki naj bi napovedoval bližnjo anglosasko ofenzivo v Evropi. Razni pisarji skušajo potolažiti ameriško javnost s pripombami, da se takšne odločitve ne sporočajo v naprej in da je vsekakor Hullov govor pustil na vse strani odprta vrata.

Splošno nerazpoloženje pa je postalo še večje zaradi razprav ali severnoameriška vojska sploh more preiti v ofenzivo. Po prvem navalu samohvale se od srede letošnjega leta dalje vedno bolj uveljavlja struja samokritike, ki jo narekujejo med drugim slabe izkušnje v Afriki. V zvezi s tem se pojavljajo zlasti tri vprašanja: oprema vojske, izvežbanost vojske in vrhovno poveljstvo.

Glede na izkušnje iz libijskih bitk v novembru l. 1941 bi se morale izvršiti že vse spremembe v gradnji tankov. Družba »General Motors« objavlja, da je že dogradila prvi oklopni vlak in da se je že lotila gradnje tankov in sicer v januarju letošnjega leta, medtem ko je bila gradnja tankov prej poverjena družbi »Chrysler«. To naj bi sedaj potolažilo ameriško javnost, češ, da je gradnja tankov v serijah že v teku. Tudi glede protitankovskega orožja skušajo listi pomiriti svoje čitatelje, trdeč med drugim, da so ameriški protitankovski topovi najmanj enkovredni italijanskim in nemškim, pri čemer je treba upoštevati, da je vest o boljši kakovosti osnih protitankovskih topov kalibra 88 mm, ki izhaja od samega Churchilla, zbudila veliko pozornost v javnosti.

Za poveljnika protitankovskih oddelkov je bil imenovan general Andrew Bruce, ki mu je bilo v državi Texas odkazano posebno vezbališče, sedaj pa izjavljajo, da se bodo vezbe začele šele 15. avgusta, zaradi česar je verjetno, da bodo morebitne izkušnje preznepe za uporabo v tem letu. Poročajo nadalje, da so se odlično izkazali prvi ameriški stromoglavci, ki so bili uporabljeni na Novi Gvineji. Odlično baje napreduje tudi proizvodnja streliva, ki da se je v drugem četrtletju letošnjega leta početrnila v primeri z istim razdobjem lanskega leta.

Zelo živahne so še vedno polemike o vprašanju kakovosti ali količini ki se je pojavilo v zvezi s katastrofalnimi porazi v egiptovski pučavi. Ameriški listi pobijajo trditve britanskih tehnikov, da je Anglija spriču svoje vojne izkušnosti močnejša kakor Zedinjene države, in poudarjajo, da Zedinjene države v pogledu vojaškega vezbanja sledijo raje italijansko-nemškemu kakor pa angleškemu vzoru. Zlasti po padcu Tobruka je prenehalo ameriško spoštovanje angleškega vojnega vodstva in tako se vedno bolj pojavlja zahteva, naj bi vrhovno zavezniki poveljstvo prevzel ameriški general.

Ni še povsem jasno, kakšni so prav za prav ameriški strateški cilji kajti ameriško brodovje kakor pravijo, se pod poveljstvom admirala Kinga pripravljajo za bitko na Pacifiku, medtem ko se kopna vojska pod poveljstvom generala Marshalla pripravljajo za boje v Evropi, listi pa postavljajo enkrat zahtevno po osvoboditvi Aleutskih otokov, drugič pa po pomoči Sovjetski zvezi. Nič jasnega ni v tem pogledu, a Roosevelt molči, medtem ko cenzura dopušča listom, da na vse mogoče načine prikazujejo resnost položaja in govore o velikih nevarnostih.

Javnost se v ostalem zaveda resnosti položaja že zaradi nepričakovanih novih poklicev pod orožje. Listi trdijo, da bo do konca leta pod orožjem 4 in pol milijona mož. Poljedelske delavce pušajočasno na dopustu zaradi posprave poljskih pridelkov, istočasno pa uradno objavljajo, da bo prihodnje leto zaposlenih v ameriški vojni industriji 20 milijonov žensk. Po dosedanjih podatkih je v vseh ameriških tvornicah zaposlenih 13 milijonov žensk, katerih je le poldrug milijon zaposlenih v vojni industriji. Splošni pogoji za vpoklic pod orožje so bili nekoliko spremenjeni, vendar v vojaških krogih obžalujejo da ni hotel kongres odobriti vpoklica 19letnikov pod orožje, kar ima sedaj za posledico, da morajo pod orožje mnogi družinski očetje, toda kongres vztraja pri svojem sklepu v skladu z željami mater, ki so navezane na svoje sinove.

Listi poudarjajo nadalje, da se vezbanje pilotov ne razvija v istem sorazmerju z gradnjo letal. Primanjkuje tudi letališč in pilotskih učiteljev. Anglija je že pozvala lastne letalce v ameriških letalskih šolah, naj se vrnejo, in boje se, da bo znatno omejeno število pilotskih učencev iz južnoameriških držav.

Se vedno pa je glavno vprašanje pomanjkanje tonaže. V maju oddana naročila za zgraditev 632.000 ton ladjevja, so se v juniju zvišala na 731.000 ton, toda potopitve, kakor priznavajo v Ameriki so neprimerno večje, da se položaj tudi v tem pogledu ni niti najmanj zboljšal. V vojaških krogih zastopajo zato stališče, da se mora uporaba ladij za civilne namene čim bolj omejiti in da se mora v primeru skrajne potrebe celo vsa tonaža dati na razpolago samo oboroženim silam, češ, da bi samo to moglo rešiti Zedinjene države pred katastrofo.

Listi zlasti opozarjajo na nedavne izjave angleškega ministra Littletona, po katerih naj bi bili prihodnji tedni odločilni za izid te vojne. Očitno je, da skušajo s tem pripraviti ameriško ljudstvo na še večje žrtve, kajti po razpravah o moči in izvežbanosti ameriške vojske je vedno bolj jasen občutek, da se ne bo mogla več izogniti trdi preizkušnji. (Ultime Notizie).

Madžarski tisk o Edenovih izjavah

Budimpešta, 7. avg. d. Madžarsko časopisje je ostro napadlo izjavo britanskega ministra Edena na seji angleške spodnje

zbornice, na kateri je izjavil, da namerava Velika Britanija po sedanjih vojni obnoviti bivšo češkoslovaško državo, pri čemer ne namerava upoštevati svoječasnega monokovskega dogovora. List »Magyarország« opozarja v svojem komentarju te izjave, da je svoječasno tudi angleška javnost popolnoma odobrvala Chamberlanovo revizijsko politiko, ki je prišla nato do izraza v znanem monokovskem sporazumu. Čeprav je današnji vojaški položaj, v katerem se nahaja Anglija skupaj s svojimi zavezniki, tak, da dela iluzorične vse Edenove obljube o obnovi Češkoslovaške, naglašajo »Magyarország«, je treba vendar ugotoviti, da imajo tudi obljube svoje meje. Beneš nadaljuje svojo zločesto igro iz l. 1918 in kasnejšega časa, vsekakor pa bi bilo vseeno mogoče upati, da se je bila medtem Anglija naučila kakih stvari, ki se tičejo srednje Evrope. Edenov govor v parlamentu je bil tak, da se po njem lahko sklepa, da Anglija srednje Evrope danes ne pozna nič bolje kakor tedaj in da se ni v minlih letih ničesar naučila.

Istega naziranja kakor »Magyarország« je tudi »Pester Lloyd«, ki ugotavlja, da se iz izjave, ki jo je Eden podal v parlamentu, lahko razbere, da bi rada Anglija Madžarsko ponovno okrnila. »Pester Lloyd« zaradi tega na koncu svojega komentarja ugotavlja, da glede na britanske načrte Madžarske v sedanjih vojni ob strani svojih zaveznikov samo brani svoje življenjske pravice proti britansko-sovjetskimi načrtom o njihovem novem redu.

Gospodarstvo

Za povečanje produkcije mleka v Italiji

Italijanski gospodarski časopis »Sole« izjavja, da bi se pridobivanje mleka v Italiji moglo znatno povečati, če bi se začela v Italiji uvajati goved holandske pasme. Krave holandske pasme so odlične mlekarice, a prav tako dajo mnogo mleka krave rjave alpske pasme, križane s holandsko govedjo, kar se je že pokazalo na praktičnih zgledih.

Letna produkcija mleka v Italiji se giblje danes okoli 68 milijonov hektolitrov, kar je nasproti 54 do 55 milijonov hektolitrov pred desetimi leti znaten napredek. Ker pa holandska krava daje letno do 55 hektolitrov mleka, bi se s to pasmo še bolj povečala produkcija mleka v Italiji, saj dajejo krave v različnih krajih Italije, ki so znani po svojem prebitku mleka, le po 20 do 22 hektolitrov letno.

V Nemčiji je vrsta industrij navezana na krompir

Na delovnih posvetih, ki so jih nedavno imele zapaionemske zveze pridelovalcev krompirja, je vodja nemškega gospodarstva s krompirjem Kurt Hecht navajal, da krompir ni samo človeška in živalska hrana, temveč da se morajo večje količine krompirja dati na razpolago tudi tehnični predelavi. Krompir se dandanes rabi med drugim za važne proizvode vojnega gospodarstva. V Nemčiji je kar okoli 70 industrijskih panog, ki so pri izdelavi svojega blaga navezane na večje količine krompirja.

Pred vojno se je od povprečnega pridelka krompirja v Nemčiji, ki je znašal okoli 50 milijonov ton, industrijsko pridelalo 7 do 8%. Od tega je odpadlo 3,6% na žgalnice, ki so izdelovale motorno tekoče gorivo, žganje in kurilni špirit, 1,8% na sušilnice, ki so krompir sušile za klajo, in 1,6% na tvornice škroba.

V nadaljnji predelavi se dobivajo iz krompirjeve moke dekstrin, beli in rumeni škrobni sladkor, dekstrozni sladkor in pa barvilo za pivo, rum in kis. Krompirjeva škrobna moka, ki je predvsem dobro živilo, se rabi še za mnoge tehnične namene. V industriji papirja služi za lepljenje in glajenje papirja, brez česar bi se le slabo dalo pisati na papir. Lep na poštni znamki je čist dekstrin. Posebno visokovredni dekstrin se uporablja pri črnilu za naltna peresa; skrbi namreč za hitro sušenje pisave in pa zato, da se črnilo dobro prime papirja.

Kot vezalno sredstvo rabijo škrobne izdelke v velikem obsegu pri izdelovanju braketov, pri izdelovanju kalupov, v železnilvarnah in tudi pri izdelovanju municije. Pri izdelovanju vrvi dobiva predvidno vlakno svojo trdno povezanost tudi od dekstrina. Splošno znana je raba škroba v skoraj vseh panogah tkaniške industrije za apreturo. Naposled se mnogo krompirjevega škroba predela za lim in lep.

V najnovjšem času se je izkazala tudi krompirjeva kot zelo uporabna sirovina, ki jo v Nemčiji in drugih deželah, kjer pridelujejo krompir, zbira posebna organizacija in dobavlja tvornicam za pridobivanje visokovredne celuloze, predvsem za izdelavo papirja.

Industrializacija Turčije

Napredek turškega narodnega gospodarstva je v glavnem rezultat napredujoče industrializacije, ki jo največ vrše novoustanovljene državne in poldržavne banke. V času od leta 1927. do leta 1940. je naraslo število turških denarnih zavodov od 11 na 52, a njih delniška glavnica od 45 na 336 milijonov turških funtov. Najpomembnejša med temi bankami je banka Sümer z delniško glavnico 80,5 milijona, ki se peča z ustanavljanjem industrij. Važna je tudi banka Deniz (delniška glavnica 50 milijonov turških funtov), ki finansira ladjedelnice, državni ladijski park, pristanišča uprave, spedijske in skladiščne posle.

Prva turška petletka (l. 1934. do l. 1938.) je imela na programu dvig rudništva in ladjedelništva, celuloze, keramične industrije, pretežno finančna banka Sümer, štirinovoustanovljena rudniška podjetja, dve tvornici tkanine in pretežno del sladkorne industrije je kontrolirala Kontrolna banka (Iah Bankasi). Rudniška banka se je posevečala odpiranju novih rudnikov kroma, bakra, molibdena, železa, žvepla in črnega in rjavega premoga. Ista banka kontrolira tudi rudnike v Gulemanu (krom), v Erganniju in Kuvershanu (baker), v Divriku (železo) in v Heragiju (črni premog).

Kanada proti sodelovanju na panameriških konferencah

Ljubljana, 7. avg. s. Kakor se doznavajo, je Kanada odbila sodelovanje na vsesameriških sestankih. Predsednik kanadske vlade Mackenzie King je to odločilno stališče Kanade takoče obrazložil: »Obstoje razlogi, zaradi katerih smatramo Zedinjene države in države latinske Amerike za primerno, da rešijo nekatere lastne zadeve brez pritegnitve k njihovim razpravam onih držav, ki tvorijo sestavne dele britanskega imperija.«

Bolgarski muslimani zavračajo moskovske laži

Sofija, 7. avg. s. V zadnjem času sta anglosaska in boljševiška propaganda razširili gorostasne vesti ob preganjanju in trpinčenju muslimanske manjšine v Bolgariji. O priliki obiska zastopnikov tiska osl in trojnega pakta v Sumenu, glavnem kraju istoimenskega področja, v katerem živi 350 tisoč Turkov mohamedanske vere, sta mufti Mustafa Sabri Mehmed in rektor akademije izrecno podala izjavo, s katero sta gladko demantirala neumno besedičenje sovražnikov osl.

Obsodba poljskega terorista v Franciji

Pariz, 7. avg. s. Sodišče v Douau je obsodilo na smrt komunist Tadeja Kaspaja, poljskega rudarja, ki je bil obtožen, da je v rudniku ubil nekega inženjerja. Pri razpravi se je izkazalo, da ima Kaspas na vesti še mnoge druge zločine, ki jih je izvršil v družbi z dvema drugima komunističnima teroristoma, ki ju je policija že dolgo iskala.

Gospodarske vesti

Druga petletka (l. 1939. do l. 1943.) določa ustanovitev nadaljnjih 100 industrijskih podjetij nasproti 40 v okviru prve petletke. Vrednost industrijske produkcije naj bi se do konca leta 1943. povečala na 400 milijonov turških funtov letno. Poleg izvedbe različnih javnih del (železniških, pristaniških in elektrifikacijskih) obsega drugi načrt nadaljnjo izgradnjo rudništva, kmetijskega pridelovanja in kmetične in živilske industrije.

V zadnjih letih se je gibala produkcijska vrednost turške industrije med 285 in 320 milijoni turških funtov, a število zaposlenih delavcev okoli 100.000. Promet trgovinskih podjetij (brez zavarovalnih in denarnih zavodov in brez kmetijskih združenj) je dosegel leta 1938. vsoto preko 148 milijonov turških funtov nasproti komaj 62 milijonom v letu 1923.

Blagovna izmenjava s tujino se je od nekdaj razvijala v glavnem na kompenzacijski podlagi. Najvažnejši izvozniki predmeti so: tobak, bombaž, lesniki, smokve, grozdje, jecmen, ovčja volna, volna mohair, kromova ruda in opij. V zadnjih letih se je turška trgovina s tujino razvijala tako (v milijonih turških funtov): uvoz: 1935. leta 88,8, 1938. leta 149,8, 1939. leta 118,2; izvoz: 1935. leta 95,8, 1938. leta 144,9, 1939. leta 127,3.

Socialno zavarovanje v juniju

Članov Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine je bilo v juniju skupno 23.347, in sicer moških 14.223, žensk pa 9024. Članov Bolniške blagajne TBPD 4616, moških 2646, žensk 1970. Pri Bolniški blagajni Merkur je skupno 90 članov, moških 67, žensk 23. Skupno število vseh članov 28.053.

Bolniki: Zavod za socialno zavarovanje skupno 741.475 moških in 266 žensk, Bolniška blagajna Trgovskega in bolniškega podpornega društva skupno 87, in sicer 39 moških in 48 žensk. Bolniška blagajna Merkur skupno 3, 1 moški in 2 ženski. Skupno število bolnikov 831 t. l. 2,96% vsega članstva. Dnevna zavarovana mezza je 518.510 lir za člane Zavoda za socialno zavarovanje, 143.767,30 za Bolniško blagajno TBPD in 3.530,20 lir za člane Bolniške blagajne Merkur. Skupno 665.807,50 lir.

Število novih zavarovancev je iz stroke poljedelstva 266, javni promet 403, zasebni promet 294, rudarstvo 1, keramična industrija 1243, kovinska industrija 1421, proizvodnja prometnih sredstev 127, kmetična industrija 406, električne centrale 126, tekstilna industrija 1138, papirna industrija 759, strojna industrija ter industrija gume 296, izdelovanje kože in nadomestkov 627, lesna in žagarska industrija 1164, lesna industrija in rezbarstvo 794, živilska industrija 928, tobačna industrija 597, gostilne, kavarne, gostilne itd. 946 barvarne in čistilnice oblek 1380, železniške konstrukcije ter cestne gradnje itd. 2040, konstrukcije nad površino 1143, grafična industrija 607, zdravstvene, higienične in kozmetične ustanove 866, občinska podjetja 1270, trgovina 2888, kredit-ter zavarovalni zavodi 1433, gledališča, svobodni poklici razni 1376, poslji 3514. Skupno 28053.

Spomini na staro Ljubljano

Bleiwelsova cesta, danes Cesta Viktorja Emanuela III., nekot Tržaška cesta, je bila pred 70 leti kratka in to od stare gostilne »Pri lovcu« do sedanje vile trgovca Česnikove, prej lasti trgovca Bendikta. Tu je cesta zavila na desno proti sedanjemu opernemu gledališču. Ob desni strani so bili sami vrtovi z visokim zidom, kakor veliki vrt Stedyrov, nadalje vrt uršulinskega samostana in vrta veletrgovca Souvana. Na levi strani pa samo travniki, ki so bili takrat še zelo močvirni. Ob tej cesti so bili državni kamni in globoči jarki za odvod vode. Latermanov drevored je držal pred 60 leti še prav do sedanje Česnikove vile; nekaj starih kostonjev se stoji na vrtu poznejše vile Wetachove, katere lastnik Nemeč se je preselil po pomolu Avstrije ter je prodal svojo vilo trgovcu Sossu, ki je pred par leti umrl.

Cesta na levi strani, Vrtača, je dobila kmalu po 1870 nove lepe dvonadstropne hiše. Prav lepo hišo je sezidal stari tovarnar Samassa; njegov sin pa je hišo med svetovno vojno prodal, kupila jo je trgovka z usnjem gđc. Antonija Kadučeva. Bila je preprosta, toda jako izobražena in duhovita žena. V oporoki je določila, da pripade hiša posebnemu konzorciju za dijaške ustanove. Nadaljnje hiše je postavil pokojni baron Schwegel, bivši dolgoletni deželni poslanec, ki je bil v mlajših letih tudi slovenski pisatelj. Schwegel je postal visok uradnik v avstrijskem zunanem ministrstvu, ekselencja in baron. V oporoki je s soprogo namenil svoje veliko imetje delno sorodnikom, delno v dobrodelne namene: deželnemu muzeju, deželnemu materskemu domu v Ljubljani itd. Velika imovina pa še ni popolnoma razdeljena. Hišo v Ljubljani upravlja dr. Egon Stare. Baron Schwegel je bil sin kmečkih staršev iz Gorj na Gorenjskem. Njegov nečak je bil poslanik in minister ter živi zdaj na svojem gradu v Gorjah.

Tržaška cesta se je podaljšala prav do sedanje Gosposvetske ceste šele pred 50 leti. Na desni strani je »Količje«, ki je bil pred 70 leti in še dolgo pozneje last g. Withalma. V Količju je bila vojašnica. Prav tam, kjer stoji zdaj vila vseuč. prof. dr. Polca, ob sedanji Puharjevi ulici, je bil še pred 60 leti ograjen prostor za vojaško jahalnico in vojaško vežbališče. Količje je pozneje kupil industrijec Heinrich; poslopje je zelo obširno in služi zdaj za zasebna stanovanja, ima pa tudi javne lokale in delavnice. Cesta je bila regulirana, takšna kakor je danes, pred 50 leti. Na desni strani ob začetku Tržaške ceste stoji še stara enonadstropna hiša, ki je bila na malem gričku, dokler se ni sosedna cesta proti Tržaški cesti izdatno povzela. V tej hiši je bila pred 70 leti obsežna gostilna »Pri lovcu«. Vse druge hiše pa so bile sezidane po potresu. Vse zemljišče so parcelirali. Tako sta nastali Gregorčičeva in Erjavčeva cesta. Zrasla je palača deželne vlade in druge vile, pred nekaj leti pa še palača Trgovske akademije, Trgovski dom in ostale lepe sosedne zgradbe.

Kongresni trg je bil pred 70 leti prav tako obširen kakor danes, vendar popolnoma drugačen. Deželno oziroma stanovsko gledališče je pogorelo 1886. Na tem prostoru je sezidala Filharmonična družba lep dom »Tonhalle«, ki ga ima zdaj v najemu Kino Matica. Poleg gledališča je stala mala enonadstropna hiša, ki jo je kupil slaščičar Kirbsch. Sprednjo hišo je popolnoma podrli, sezidal lepo dvonadstropnico in uredil v spodnjih prostorih trgovino za prodajo slaščic. Hišo proti Ljubljani pa je Kirbsch popolnoma popravil. Tu je bila svojčas Narodna tiskarna in redakcija »Slovenskega Naroda«. V tej hiši je živel in umrl Josip Jurčič, urednik »Slovenskega Naroda« in naš odlični romanopisec.

V hiši Matice Slovenske so imeli v prtiličju svoje prostore razni trgovci, kakor trgovci Zagorjan, trgovina s papirjem in knjigami, rokavičar Schäffer in slaščičar Kirbsch. V hiši je stanoval v drugem nadstropju pokojni cesarski svetnik Ivan Murnik, deželni odbornik, poslanec in tajnik Obrtne in trgovske zbornice, s svojo soprogo, rojeno Horakovo, prav do svoje smrti. Sosedna hiša brivca Aleksandra Gjuda je bila še pred 50 leti last zlatarja in trgovca Tambornina. Hiša trgovca in knjigoveza Gerberja je bila pred potresom stara, prtilična, v obsegu pa velika daljša. Po potresu so jo podrli; del stavbišča je Gerber zazidal z veliko trinadstropnico, ostali del je ostal nezidan ter so pred nekaj leti napravili stopnišče na breg

Ljubljane. Na južni strani je stala prav do potresa nizka, enonadstropna hiša sodavčarja Fischerja. V spodnjih prostorih je bila obče znana kavarna, ki so jo posejali večinoma Nemci, zlasti državni uradniki. Potem je bila tu šumljeva slaščičarna. Sumi je bil tudi urednik in izdajatelj revije »Archiv für Heimatskunde«. Ker je šumljeva hiša po potresu mnogo

trpela, se je popolnoma podrla in so sezidali na istem prostoru lepo dvonadstropnico. Proti zapadu so pri uršulinski cerkvi dohod na Kongresni trg nekoliko prenaradili, samostanske hiše pa so za eno nadstropje dvignili. Šolsko poslopje prav naproti dreveredu Zvezde so sezidali šele nekaj let pred svetovno vojno; prej je bil tu velik, neokusen zid. E. Josin.

August 1914 Drobní spomín

V visoko kopico je narasla literatura ob prvi svetovni vojni. Marsikaj smo prebrali in marsikaj še tudi pozabili, saj doživljamo danes še vse večje in pomembnejše dogodke. Vendar naj v naslednjem objavimo spomin na dogodke v začetku avgusta l. 1914, kakor jih je doživel in opisal slavni flamski pisatelj Feliks Timmans:

Mestece Lier stoji daleč od velikega sveta. Kaj smo mi slutili o vročih krogih razgretih Balkancev in o fino spletenih mrežah, v kateri je bil zapleten naš udobni mir, ko so julija 1914 daleč nekje na Balkanu padli smrtni strel! Življenje je teklo enakomerno dalje, brez sunkov in pretresljajev. Tu in tam se je že kaj prevrnilo in hiši, toda vse je ostalo za zavesami. Na zunaj je bilo vse gladko, da ne govorimo o kakšnih nevihtih ali o moči, ki ga je povzela travmaj. V splošnem smo imeli mirno srce. Prirejena so bila številna slavnostna kosila in skoraj sleherni teden se je nudila prilika za kako praznovanje. Nekdo je dosegel prvo nagrado s flauto na konservatoriju v Antverpnu. Prvi golob se je vrnil s tekmovalnega poleta v Bordeaux. Vprizoril so gledališko igró, ki je bila nagrajena. Nekdo je kadič najdaljšo pipo, ustrelil kakšnega redkega ptica, potegnil otroka iz vode ali pa je odlično igral nogomet. To in še marsikaj je bilo treba proslaviti. Ulica nagrajencev, reševalcev ali jubulantov je bila okrašena z zastavami, posuta z zelenjem ter ovečena z rožami in papirja in s prigodnimi stihii. Na rotovžu je bil sprejem. Slavljencem so čestitali z magistralnimi besedami in jim poklonili kovinsko vejico cvetja. Možje slavnostni odborov so prišli v belih rokavicah in izposojenih cilindrih. Sledilo je slavnostno kosilo, razsvetljava in ples.

Tako je potekalo življenje v majhnem mestu, razdeljeno v prošenja in zabave, dokler ni nenadno bil nekje umorjen neki prestolonaslednik. Tedaj so začeli časniki govoriti o vojni. Ko je minilo prvo presenečenje, smo mirno kvartali dalje. Saj vojna vendar ni mogoča, čemu neki? Nu, prav zato, Basta! Neki gospod s cilindrom je rekel tako.

Slavili smo torej dalje. Ogledovali smo se po blagovih za nove obleke pri oktobrnem prošenju. Učenci so med učnimi urami ponavljali pesmice in gledališče igrice za tisti dan, ko bodo razdeljene nagrade. Profesorji so urejali zlato obrezane nagradne knjige. Prvak vsakega razreda bo prejel lovorojce krono iz papirja z voltnimi zlatimi krogičami. Časniki so le še malo govorili o vojni. Življenje je teklo dalje. Nekje so praznovali zlato poroko. Že dan prej je bila vsa tista ulica v slavnostnem okrasju. Ko se je zdanilo na vzhodu, smo zbudili slavljence s strelji iz topičev, s klarineti in bobni. Žene in dekleta so prišle na cesto, vse v belih predpasnikih, z rožami v lasih in z metlami, ovitimi s cvetjem in s srebrnim stanjolom. Pometale so tako pridno, da se je prah dvigal čez strehe. Plapolali so beli predpasniki. Že se je pričelo rajanje in ob šestih so bile gostilnice nabito polne. Ko je bilo vse storjeno, da počastimo stari parček, se je živahno razgibalo tudi po stanovanjih šolskih otrok zavoljo razdelitve nagrad. Otroke so skrbno umili, lase jim nakodrali. Fantiči so se praznično oblekli, dekletca so vtaknile mamice v snežobele obleke. Proti deseti uri smo videli starše na poti v slavnostno dvorano: očetje v poročnih frakih, z zlato verižico na trebuščku, z debelo cigaro v ustih. Mamice so potegnile pajčolan čez obraz, vse so imele nove rokavice. Bil je lep dan, poln opojnega sonca, ki je dajalo rožam rast, človeku pa je poganjalo pot na čelo.

Razdelitev nagrad je potekala najlepše. Slavnostni sprevod za zlato poroko se je z godbo in petjem pravkar premaknil, ko je v zajetnem cerkvenem stolpu nenadno zaklenkal navček. To ni velik, mračen zvon, marveč majhen, strupen zvonček. Na vratih in na oknih so se pokazale radovedne glave. Navček nervozno klenka, klenka neprestano, kakor da ima 42 stopinj vročine. Vedno več je bilo radovednih glav pri vratih in po oknih. Kaj se je zgodilo? Ogenj? Kaj, zaboga? Treba je pogledati... Možje

hite na Glavni trg, tam kričijo in vpilje vse vprek. Občinski svetovalci hité bledi po stopnicah magistrata. Ljudje se žurijo iz gostiln domov. Zidarijo odložijo lopatice. Žene se onesveščajo. Matere kričijo po svojih otrokih. Meščanska garda in veterani v svojih slabo skrojjenih uniformah prihité s puškami. Vse drvi v eno smer, trobente trobi-jo, bobnar bobna po vogalih, navček klenka dalje. Hitreje od vetra gre naokrog beseda: »Vojna!«

Spet begajo ljudje, kričijo, stojé v gru-ah ali pa rinejo narazen. Potem se pripelje stražnik na kolese in vzklika možem: »Tu ostanite, tu ostanite! Vsi možje z motiklo in krampom kopat jarke!« Možje so potem hiteli s krampi in lopatami kopat jarke. Ta je prinesel s seboj tudi sekiro, drugi zarjavelo pištolo iz Napoleonovih časov. Neki kmet je prinesel koso. Nekdo je celo dolg krušni nož privezal na kol. Nekateri so prinesli za teden dni živeža s seboj. Nahrbtniki so bili nabito polni klobas, steklenic piva, holandskega sira, presnega masla in sardin. Žene in otroci so še nekaj poti hiteli z njimi. V marsikateri hiši se je kosilo prismo-dilo. Kajti bilo je polдне. In venomer je klenkal navček.

Slovesno je zašumel počasni slavnostni sprevod. Za muzikanti s pločevinastimi instrumenti je šla jata belo oblečenih deklic s cvetjem in razne simbolične skupine. Sledile so odprte kočije, v katerih so se peljali zlatoporočca in njuna številna rodovina. Tiste čase, ko sta bila ta dva mlada, so dobivali starši še mnogo otrok. Zdaj so pri-

Španija slavi Kristofa Kolumba

V ponedeljek 2. t. m. je minilo 450 let, odkar je Kristof Kolumb izplul s svojimi tremi ladjami iz pristanišča Palosa, da poišče Indijo in Ziplangu. Namesto tega pa je odkril Ameriko. Njegove tri ladje so se imenovali »Santa Maria«, »Pinta« in »Ni-na«. Ob 450letnici tega znamenitega dne je ves španski tisk prinesel slavnostne članke in je posvetil cele strani taktatnemu španskemu podjetju, ki je zbudil pozornost vsega sveta. Državna spominska svečanost je bila v ponedeljek v pristaniškem mestu Hueli in so se je udeležili številni predstavniki oblasti in falange. Španski poslanik Marques de Magaz v Buenos Airesu je bil v ponedeljek sprejet pri argentinskem prezidentu Ramonu S. Castilju. Poslanik je izročil prezidentu po

Orjaški spomenik Kristofu Kolumbu v pristanišču Palosa

speli mimo gostilne, kjer je pripravljeno slavnostno kosilo; tu so cele gore mesovja, košare polne sadja in vina. Sodčki piva so pripravljali za večer. To bo pojedina!

Nenadno se je zablistala sablja. Policist. Vzklidni je: »Nazaj, nazaj! Prenehajte! Vojna je!« Kakor da bi vse sprevod obrignil z mokrim curkom. Muzikantje so pospravljali svoje note, belo oblecene deklice so zajokale, družina obeh zlatoporočencev je futla svinec v kolnih. Zmedeno je vse hitelo sem in tja. Sprevod se je razkropil. Policija je hitela mimo, za njo pa državljani s kladivi, žagami in sekirami. Od sprevoda sta ostala samo zlatoporočca, ki sta se z nekaterimi svojimi poročenimi otroki odpeljala v cerkev.

Pri razdelitvi šolskih nagrad mladencem — z dekletki je bilo že opravljeno — je bilo vse tiho. In ko so poslušali, kako neki dečko deklamira pesem o vranu in lisici, so naenkrat začeli šepetati. Neki profesor je nervozno stopal po prstih. Drugi so stali v skupni okrog premožne advokatove družine, kjer je neki učitelj zaupno nekaj pošepetal, nakar je družina odšla. Ljudje so se spogledali z velikimi, vprašujočimi očmi. Neka druga ugleda družina — zdravnikova — je prav tako izginila. Pogovor je bil vedno glasnejši. Ljudje so se ogledovali in stajali, svečanost je bila razbita. Starši so klicali svoje otroke, rinili iz klopi, preskakovali naslone. Dečko, ki je še vedno deklamiral, je moral nehati. Vodja tekmovalcev je zamahnil z roko in rekel nervozno: »Dame in gospodje, svečanost moramo prekiniti. Vojna je. Takoj razdelimo nagrade.« To je potem prav hitro opravil neki drugi profesor. Ne da bi klical imena, je med vrvežem in vpitjem delil nagrade v katerekol roke, ki so se iztegnile proti njemu. Eden izmed najbolj lenih učencev je dobil lovoroj venec.

Na zlati poroki so jedli s skrčenimi želodci in z dolgimi zobmi. Ples je bil odpovedan. Zvečer ni zagorela v ulici zlatoporočencev niti ena svečka. Debelo, malomeščansko življenje se je razbilo v drobce, da je sok priteknil iz njega. Dva dni pozneje je topotala velika vojna kakor orjaški zmaj čez svet.

Zito je pospravljeno

Novo mesto, avgusta 1942

Letos je bilo vreme izredno naklonjeno dolenskim kmetovalcem pri pospravljanju žit in so tako lahko kmetje že pred mesecem dni v najlepšem vremenu poželi ječmen, katerega pa so doslej tudi že večinoma omlatili, saj se le pri redkih kmetljah še ni poznalo pomanjkanje moke. Po dolenskih kmetijah pa se posebno v zadnjem letu vedno bolj uveljavlja ječmenov kruh in tako ni čudno, da so kmetje kaj hitro poskrbeli, da so prišli do prepotrebnih moke.

Tudi ob žetvi pšenice in rži je vladalo po vsem Dolenskem najlepše suho vreme in je žetev že v pretežni večini krajev opravljena ter se pšenica in rž že zlatita po kozočih. Vsi tedaj tega po se dolenski kmetovalci pričeli vedno bolj žeteli nekoliko močej saj je bilo potrebno po žetvi pričeti s preoranjanjem njiv. Tudi tu je bilo dosegel izredno naklonjeno dolenskim kmetovalcem in že po žetvi ječmena je dovoljno moče omogočilo kmetom dobro preoranje in tako uspešno setev ajde. Tudi zdaj je po dvanajstih vprav pasje vročih dnevih in po ponovno obdarilo dolensko zemljo s prepotrebnim mokrim blagoslovom, saj so mnogi želeli sejati ajdo po starini, pa presuše zemlje niso mogli orati, a za setev ajde je že skrajni čas. Zdaj je zemlja ponovno vsaj nekoliko napojena, kar se bo poznalo tudi na lepši rasti sadežev.

Letos je bilo po vsem Dolenskem posejano izredno mnogo ajde, saj so posebno v minulih dneh vsi dolenski kmetovalci morali videti, kako dobra in redilna hrana so ajdovi/žganci. Pa tudi kot krušna moka se je ajdova moka zelo dobro obnesla in jo vedno bolj cenjena po vsem Dolenskem. Obenem pa bodo prostrana ajdova polja saj dobra paša za dolenske čebelice in bodo doprinesla izdaten donos medu.

Eksplozija v tramvaju

V četrti okrog 16. se je na progi električne cestne železnice v Milanu, ki drži iz središča na periferijo, zgodila razburjiva nesreča, ki pa kljub trenutni paniki, katero je povzročila, vendar ni zahtevala večjih žrtvev. Naenkrat se je začela strahovita detonacija, ki je odjeknila po vseh

sosednjih ulicah in trgih, hkratu pa se je voz električne cestne železnice, ki je bil natičeno poln potnikov, zagrmil v bel, gost, ostro dišeč dim. Eksplozija je bila tako močna, da so popokale šipe na oknih, in medtem ko so nekateri izmed potnikov skozi praznine v oknih prestrašeni skačali na cesto, so drugi kričali, da so ranjeni od steklenih drobcev. Policijski stražniki in sprevodnik so brž poskrbeli, da so reševalci 4 ranjence odpeljali v bolnico, obenem pa so razjasnili dogodivščino. Med potniki se je nahajal tudi uslužbenec neke kmetične tvornice, ki je nosil s seboj plinsko steklenico metilnega klorida, ki se uporablja v hladilnikih. Zaradi velike vročine, ki je vladala, in zaradi gneče, ki je to vročino še znatno povečala, se je plin v steklenici toliko razširil, da jo je razneslo. Moža, ki je z nevarnim tovorom stopil na tramvaj in sam s tem povzročil nesrečo, je policija pridržala v zaporu, da se zadeva pojasni.

Poročevalec za zvočni tednik ne vidi svojih uspehov

O filmskih poročevalcih poroča v »Frankfurter Zeitung« neki njihov tovariš, ki se na front v buda s peresom: Moj sluščajni sosed v omnibusu, ki je hitel po zasedeni deželi, je bil moč od nemškega zvočnega tednika. Pokrajino, po kateri smo se peljali, je dobro poznal, to je bil korakal s četami, tu je doživel vojno in jo filmal. Mož ni med najmlajšimi. Vprašali smo ga po uspehih njegovega dela. Odgovor je bil presenetljiv, čeprav razumljiv: »Tega nisem videl.« Z večino filmskih poročevalcev je pač tako: oni pošiljajo kopico uspehov

svojega dela, katerega pa morda nikoli sami ne vidijo, ali vsaj zelo pozno in še tedaj le v majhnih odlomkih, ko pridejo v arhiv svoje filmske družbe. Tistih 1000 metrov, ki jih obsega zvočni tednik, je napraviljen iz surovega materiala, ki je 30 krat ali 40-krat večji od gotovega zvočnega tednika. Ločitev dela in uspeha je značilna za filmskega poročevalca. Nemški zvočni tednik je te dni praznoval majhen jubilej, ko je stopetdesetih prikazoval dogodke v sedanji vojni. Imena mož, ki ustvarjajo zvočni tednik, so sicer omenjena ob vsakem pričetku, vendar se naglo izgubijo v spominu. Tveganje teh mož pa ustvarja močne dokumente iz današnje dobe.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

V hotelski veži sedi mlčna, mlada vdova s štiriletnim sinčkom poleg elegantnega gospoda. Čez nekaj časa pride mali k možu in ga vpraša:

»Stric, kako se imenuješ?«

»Juri Podkuric.«

»Ali si že poročen?«

»Ne, ne, dete moče.«

»Ostaneš še dolgo v hotelu?«

»Še dva tedna.«

Po teh informacijah se mali obrne k materi in vpraša na glas:

»Mamica, ali hočeš še kaj zvedeti?«

Sodnik? »Trdite, da ste tožtelju vrgli samo paradiznike v glavo? To zveni zelo neverjetno. Od tega bi ne mogel dobiti takšnih poškodb na glavi!«

»Obtoženec: »Pač, pač! Paradizniki so bili v škati!«

»Danes sem videl nekaj čudnega. Spre-daj je bilo kača, zadaj pa krokodil.«

»Ali si bil v akvariju?«

»Ne, v neki trgovini za čevlje.«

KULTURNI PREGLED

Pogled v delo naše Drame

II.

Kakor je razumljivo, je moglo naše občinstvo spoznati v tej sezoni vrsto italijanskih dramatskih del, ki smo jih dobili v dobrih prevodih. Sezona se je začela z zgodovinsko dramo Rina Alessija »Katarina Medicijaska«. Znani dramatik je v tem delu obdelal posebno zanimivo snov: apliciral je na konkreten zgodovinski primer, na osebo in okolje francoske kraljice italijanskega rodu. Machiavellijevo doktrino o državi in o umetnosti vladanja in sicer v pozitivnem smislu. Zanimivo in neugodno pereče vprašanje se je reševalo na tedanjem konfesionalnem boju med katoličani in hugenoti in dramatikova teza o premoči državnega interesa nad individualno moralno je dobila v osebi Katarine Medicijske dramatsko gibalno silo. — Pirandelova igra »Nocoj bomo improvizirali« nas je bolj kakor vse druge njegove, doslej pri nas vprizorjene drame postavila v žgoče središče pirandelovske dramatike in dramaturgije. Ta izrazito intelektualistična in v filozofskem smislu relativistična dramatika stoji v močnem nasprotju s prevladujočim realizmom naše gledališko-estetske usmerjenosti. Prav v tej igri, ki odpira igralski improvizaciji široke možnosti, je Pirandello pokazal, da je posebno izrazit pristaj tiste smeri, ki ji je A. Tigher v »Studi sul teatro contemporaneo« naznačil idejno nit s temi stavki: »... osrednji problem evropskega gledališča, pred katerim so vsi drugi momenti in pogledi samo podrejenega značaja, je dandanes tale: kaj razločuje res-

ničnost od sanje, od fikcije, domišljije in iluzije? Kaj stori, da je realnost res realnost in fantazija res fantazija?« Prenos spoznavalno filozofskih vprašanj na sodobno gledališče, dramatsko obravnavanje vprašanja biti in resničnosti, je nedvomno originalno in v svoji odrski podobi duhovito, vendar bi večji in trajnejši učinek ob prestavi, ki je bila skrbno pripravljena, zahteval občinstvo z nekako »pirandelovsko mentaliteto«. — Tradicionalni razvojni liniji naše dramatike in gledališke umetnosti je bolj ustrezala filozofsko brezpomembna, a človeško topla in mikavna komedija Sandra Camasia in Nina Oxilia »Bog z vami, mlada letca«, ki je izpopolnila z novo varianto vrsto tako zvanih dijaških iger, kakor smo jih videli v zadnjih desetih letih na ljubljanskem odru. Nadaljna tri italijanska dela so bile komedije G. Gherardija, Giov. Cenazata »Zaljubljenca ženac in g. Forzana »Poročno darilo«. Vsem trem je skupno to, da razglablja jo tolikokrat obravnavano in vendar z mnogimi kombinacijami in osebnimi rešitvami neugodno mikavno problematiko erotičnega življenja. V prvih dveh se z raznimi zapletljivi pretresa erotika v zakonu, tretji je dala poglavito snov tako zvana bilkovitja ljubezen, ki v posebno delikatnih okoliščinah doseže »srečne« smoter pred oltarjem. Nobena teh komedij ni v čemer kolj razodetje, vse pa so spisane prav spetno in kažejo, v koliki meri utagne večja formalna izkušnost, ki je lahko tudi posledica starejše dramatske tradicije, skupaj z duhovitostjo in eleganco

nadomestiti tvorno invencioznost in globljo miselno vsebino.

Iz drugih slovestev se je izbirala omejila glede na vojne razmere. Vzlic vsem dramatskim nedostatom je bila prav zanimiva vprizoritev komedije Romuna Viktorja Effimija »Človek, ki je videl smrt«. Na hipe se je zdelo, da je iz tega dela na lahno zavel neki zgod veter, kakor ga nismo vajeni v saloni družbeno-evropske dramatske produkcije, vendar prodornejši pogled opazi, da se v delu križajo vplivi romanske in ruske dramatike in da so nekatere »rešitve« bolj prisiljene, kakor bi se zdelo po prvem vtisku. Delo francoske trojice G. A. de Callaveta, R. De Flera in Etienna Reya »Lepa pustolovščina« je eden izmed značilnih, čeprav nikakor ne naravnost slabih dramatskih fabrikatov s pariško izvoznim značkom. Njegova spoznavalna vrednost je celo v stvareh erotičnega in družabnega življenja precej skromna: glavno je tu zapletljaj, ki se razpleta z raznimi komičnimi situacijami v smislu konvencionalne salonske komedije. Duhoviti dialog prispeva izdaten delež k vnanjemu uspehu.

S tem so izžpana sodobna dela iz abonentskega cikla, ki tvori hrbenico repertoarja. Če naglašamo spoznavalno funkcijo dramatskega gledališča in njegov prispevek k etičnemu oblikovanju poedincev in družbe, ne moremo reči, da se ne bi dala ta dela nadomestiti s pomembnejšimi in učinkovitejšimi iz istega kulturnega kroga. V časopisju »Il Dramma« je večkrat beseda o vprašanih današnjem repertoarju; tu se naglašava v raznih in načeh, da ostaja problem smotrne ali slučajne izbire slej ko prej eden poglavitnih problemov uspešne gledališke politike. — Sedanj in prihajajoči čas ima svoje idealno žarišče bolj v etosu kakor v logosu, odtod neogibna

usmerjenost od drobnih vprašanj individualnega življenja in osebne resnice k velikim problemom socialnega življenja in k novemu humanizmu. Odločitev med »lahko in težko hranco« velja tudi na gledališkem področju. Odtod vidimo na deskah dramskih gledališč v večjih kulturnih središčih repertoarski poudarek na resnih, »težjih« delih in kar intencionalno vračanje h klasični dramatik. Po velikih ovinkih se človek zopet vrača k elementarnim dejstvom in k osnovnim resnicam svoje biti. Tudi gledališče naj bi mu — vsako v svojem krogu — nekoliko razsvetlilo temno in mučno pot.

S klasičnimi deli, ki smo jih videli v tej sezoni na odru naše Drame, je bila pot vsaj naznačena. Če izvzamemo komedijo iz kroga dubrovniške renesanse, Držičevega »Dundo Maroja«, ki je bila prenešana v naš baročni ambient in vprizorjena pod naslovom »Boter Andrash«, so ostala tri dela pomembna ne samo gledališko-estetsko, marveč tudi etično. O »Hamletu« ne kaže izgubljati nadaljnjih besed, saj je to že celo desetletje najpopulnejša tragedija na našem odru; že ta ugotovitev zadošča kot razlog njegove nadaljnje vprizorjanja. Vsekako utegne imeti široki odmev »Hamleta« v naši sredini zvezo s posebnimi dušeslovnimi afinitetami. — Goethejeva »Ifigenija na Tavridi« je z linijo svojega plemenitega razsvetljenjskega klasičnega prinesla na oder problem pomirjenja med človekom in bogovi, med poindincem in usodo, med strastmi in vzorj preprostega in resničnega življenja, po katerem hrepenita nesrečna Agamemnova otroka. Posebnost te vprizoritve je bila v tem, da so se tri ugledne igralko uspešno preizkusile v naslovni vlogi Goethejeve dramatske pesnitve. Vprizoritev »Šole za že-

Luigi Tarisio

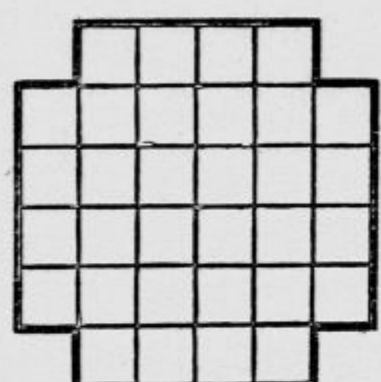
Nekega oktobrskega »tura l. 1854. se je zbrala truma radovednih sosedov na Porta Tenaglia v Milanu pred revnim stanovanjem čudaka. O možu ni nihče vedel nič zanesljivega. Nihče ni z njim spregovoril besede, saj je le redkokdaj prišel na kakšen dan domov, potlej pa je spet izginil za daljšo dobo in za neznanim ciljem.

Tudi tokrat so sosedje opazili, da se je pred dvema dnevmoma zvečer vrnil. Bil je

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

- 271. Kaj je blisk?
- 272. Odkod ima elektrika svoje ime?
- 273. Kaj je temperirana hromatična skala?

274. Razdelimo!
Figuro, ki jo vidimo tu naslikano, je razdeliti v osem enakih delov. Kako napravimo to?

275. Signalni drog.
Mislite, da železniški signalni drog s šestimi svetilnimi ramami. Vsaka teh ram zavzame lahko štiri položaje. Koliko signalov lahko sestavimo, če upoštevamo vse možne medsebojne položaje vseh ram?

Rešitve nalog 6. t. m.:

266. Uvod »Krstja pri Savici« je napisan v obliki tako zvanih tercij (kakor n. pr. Dantejeva »Divina Commedia«), tako da obsega vsaka kitica po tri vrstice v tako zvanih enajstercih, ki se rimajo po vzorcu aba, bcb, ccc, čdč itd.

267. Najvišji vrh Kavkaza je Elbrus (5629 m).

268. Šah je izumil, kakor pripoveduje stara pripovedka, neki Sesa Ebn Daher. Ko ga je indijski kralj Šehram pozval, da si za ta izum sam izbere nagrado, je prosil, naj mu veli izročiti toliko pšenčnih zrn, kolikor bi jih šlo na vseh 64 polj šahovnice, in sicer tako, da bi na prvo polje postavili 1 zrno, na drugo 2 zrna, na tretje 4 zrna in tako dalje, na vsako polje torej dvakrat toliko zrn kolikor na prejšnje polje. Šehramu se je videla ta nagrada na prvi pogled zelo skromna, šele potem, ko so začeli računati, je spregledal, za kako velikansko vsoto zrn gre. Izumitelj bi pre-

jel namreč 18 trilijonov, 446.744 milijardov, 73.709 milijonov in 551.615 zrn.
Sedaj računajmo dalje. Hektoliter dobre pšenice tehta 72,75 kg, na 1 kg gre 20.576 pšenčnih zrn. Hektoliter pšenice vsebuje torej 1.496.904 zrna. Zgoraj navedena vsota pa predstavlja 12 milijardov 323.264 milijonov in 600.609 hl. Če bi vse zemlino, ki meri nje površina 134.836.242 kvadratnih kilometrov, enakomerno posuli s to pšenico, bi bila nje plast debela 9,14 mm, torej skoraj 1 cm. Če bi vso to pšenico naložili v vagono, bi dobili vlak, ki bi se ob ravniku več nego dvestokrat ovil okrog zemlje!

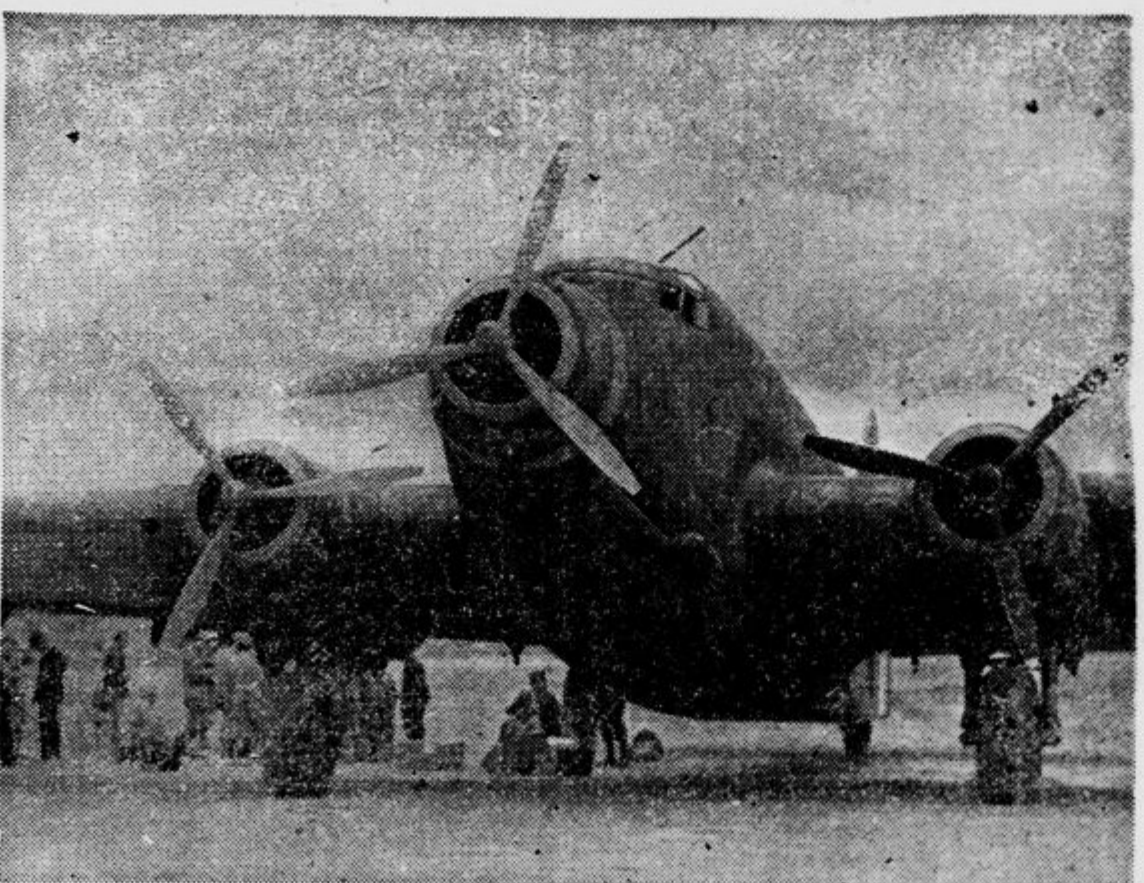
269. Šahovski problem
Naloga je lahka, a vsebuje zanimiv dovtip: z 1. b5-b6 blokira beli kritično

točko in doseže mat po 1...., Tabla s kratko ročadjo (2. 0-0), po 1...., Lahčje pa z dolgo ročadjo.

270. Še en problem na šahovnici

4	15	20	9	2
21	10	8	14	19
16	5		1	8
11	22	7	18	13
6	17	12	23	

Rešitev kaže slika. Skakača moramo povesti po vrsti na polja, ki smo jih označili s številkami.

Čete, ki jih prevažajo z letali, odhajajo iz nekega italijanskega oporišča

Twainov roman

Ameriški humorist Mark Twain je bil strasten pristaš kratke zgodbe in vsi pozivi uredništva, da bi jim vsaj enkrat napisal pravi roman, so bili brez uspeha.
Nekoč pa je nekemu velikemu dnevniku vendarle uspelo, da je sklenil z njim pogodbo za dolg roman z mnogimi nadaljevanji.
A tudi to delo se ni nikoli zaključilo.
Že začetka svojega romana ni Twain izročil v domeničenem času. Ko je prišel redakcijski sluga naslednje jutro v humoristovo stanovanje, je pisatelj še ležal.
»Lahko počakate na rokopol.« je dejal Twain, vzel list papirja in napisal:
»V beli mesečini mramorna klop
Na njej dekle in poleg dekleta mlad mož.
Nadaljevanje sledi.

Nesrečni list je objavil vsaj ta začetek in je istočasno prosil svoje bralce, naj upoštevajo znano čudstvo slavnega pisatelja.
Naslednji dan je našel uredniški sluga Twaina isto tako v postelji, humorist mu je spet vel, naj počaka, in je spravil nekoliko vrtic na papir.
V uredništvu so pogledali z velikim upanjem v papir, toda v svojo grozo so ugotovili, da se je prve nadaljevanje do pičice skladalo z začetkom romana. Preostalo pa jim ni drugo, nego da so tudi to čudno nadaljevanje priročili in apelirali ponovno na uvidenost čitateljev.
Ko pa je Twain, za drugo nadaljevanje ponovil zgodbo o mramorni klopi v mesečini in mladi dvojici, je založnik napisal ostro pismo, ki ga je objavil istočasno s tem nadaljevanjem.
Četrtega dne je uredniški sluga dobil od Twaina zaprto pismo. Toča še so v uredništvu menili, da je v zavrtju nadaljevanje romana, kakor so pričakovali, so se motili. Mark Twain jim je poslal le pismo, v katerem se je energično postavil proti trditvi, da je v začetku in nadaljevanju romana napisal vedno isto. Sicer je bil prizor isti in na mramorni klopi je sedel v mesečini isti mladi mož — toda dekle, dekle je bilo samo ob sebi umevno v vsakem nadaljevanju drugo...
Roman se potem, kakor rečeno, ni nadaljeval in zaključil.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

»Poglej, stara mama,« je prišel Petreček v sobo, sv. tvojemu svetu pismu sem našel popolnoma posušen, pravi list. Ali je pripadal nekod Evi?»
»Mirko, zakaj tvoj bratec tako vpije?«
»Ah, nič posebnega, jaz mu samo kažem, kako naj je svoje jabolko!«
»Mali Petreček je dobil od prijazne dame tortico.
»Zahvaljujem se vam, gospa Mežanova,« pravi on še prijazneje
»Ti si pa lepo vzgojen, rad slišim, če se tako majhen deček tako lepo zahvaljuje!«
»Potem mi pa dajte še eno tortico!«

Zmaj

Nad vasico zmaj leti,
trop otrok pod njim kriči,
zadaj skače
belo mače,
v gobcu nese zmajev rep —
o, kako je pisan in lep!

Vedno višje hoče zmaj,
mucek vleče ga nazaj;
rep odgrizne — zmaj zajavka,
v zrak se dvigne — mucik mijavka,
v sredi ceste postoji;

zmaj norčavo se reži —
v mislih jadra pol nebo,
pa zadene na drevo,
med vejevjem obvisi.

Vrabcica dva, poredna živa
k njemu prheta: »Oho,
tu sva, glej pošat ti siva,
stegni silkano nogole!«

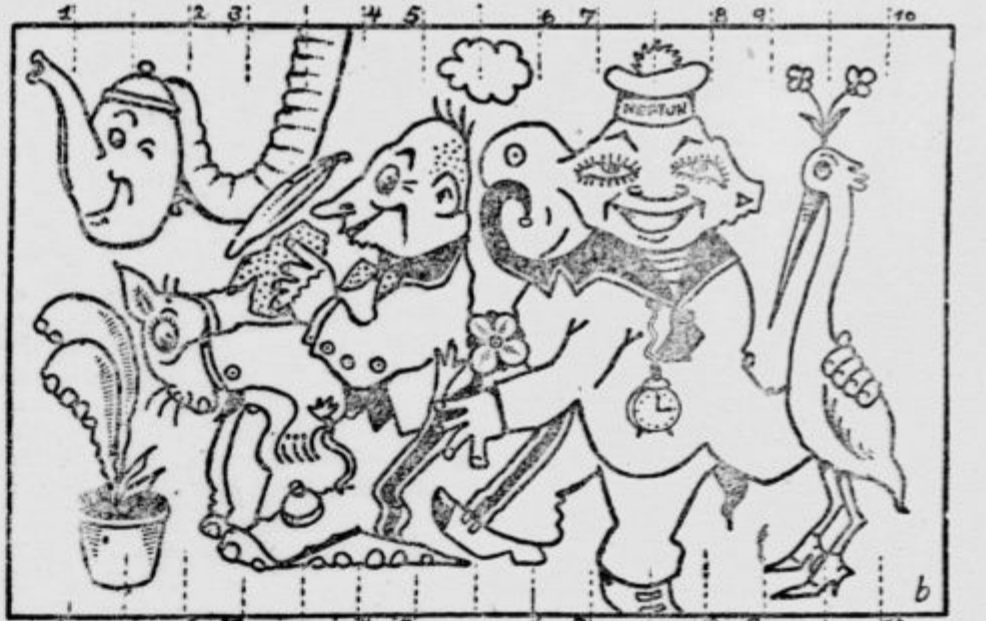
Črni kos s sosodne veje
ptiču čudnemu se smeje,
kliče k tlom ga trop otrok —
ah, še mucku gre na jok,
ker ne more na drevo;
bi li zmaj rad otel,
bi li vrabcica rad ujel,
da otožen je tako?

Skriti deli hiše

Rešitev

- 1) Slova jači, neslova tlačiti.
- 2) Ral imam mucko, ki me tako bistro pogleda.
- 3) Miček, povej mi imena vseh otrok, ki so balinali!
- 4) Bolje je, da očka molči, kot da mi pove žalostne vesti.
- 5) Stisni kačo za vrat, ako hočeš, da te ne piči.
- 6) Poleti naj starček, mož, mladenič in otrok nosi lahko obleko.

Če je slikar dobre volje

Iaš slikar bi bil moral narisati določeno, prav zabavno žival. Bilo pa mu je nekoliko »vroče«, no, pa nam je poslal zgornjo zmešnjavo. Če vi sedaj sliko izrežete, pustite pa številke na svojem mestu, se vam bo morda le posrečilo uganiti, zakaj prav za prav gre.

Risbo morate po pikčastih črtah upogniti, nato pa posamezne pasove tako zložiti, da je številka 2 zraven številke 1, 4 poleg 3 in tako dalje. Če boste to napravili s potrebno natančnostjo, vam rešitev ne bo delala težav.

ANEKDOTA

Neka dama iz višje družbe je hotela Shawu napraviti poklon:
»Sedemdeset let imate že, mojster, pa ste še vedno zastaven in čvrst ko mladenič. Jaz imam strica, ki jih ima prav tako že sedemdeset, pa je že nad eno leto priklenjen na posteljo. Zdravniki pravijo: starostna slabost!«
»Ah, to ni nič,« ji odvrne Shaw, »saj sem tudi jaz skoraj dvajset let od svojih sedemdesetih preležal v postelji.« — »Ni mogoče,« se preplašeno začudi dama, »kakšna bolezen pa je to bila?«
»Saj ni bilo tako grozno,« se odreže Shaw, »jaz sem vaju, sedem ur dnevno ležati in spat.«

Novičen nekdaj in zdaj

Kovčeg spada v nekem smislu med sezonske potrebščine. Poletje je njegov veliki čas. Kadar ga jemljemo v roke, se skoraj nikoli ne zavedamo, da ima vsaka, še tako skromna pridobitev v človeškem življenju svojo zgodovino.
Nu, popotni kovčeg je mladega porekla. Še v srednjem veku, na primer, so ljudje potovali največ na konjih, mož v sedlu. Žena pa pogosto kar za njim držeč se za njegovo široko pasovje. Pri takšnem načinu potovanja kajpak ni bilo na prebitek prostora za prelago — človek je lahko vzel s seboj samo tisto, kar mu je bilo v resnici najnujnejše potrebno. Šele v 16. stoletju je prišla v rabo kočija in družine, ki so takrat odhajale z doma v bližnje mesto na obisk ali v kopačnice za nekaj tednov, so si nagradile toliko bašča, kakor da se selijo za vse svoje življenje. Na pot so jemali svoje postelje kuhinjske posode in služinčad. Prtljago so spravljali v zabojce in košare. Za rokokoja so pripadniki zgornjih stanov zatrpavali zadnji del svojih kočij z izredno velikimi svečnjaki, ki so bili pogosto umetno okrašeni z raznim: podobami in našitki. Kovčeg v današnjem pomenu besede je bil takrat še povsem neznan. Neko literarno delce iz leta 1620. priporoča potujočim ljudem, naj vzamejo na pot praktično skrinjo iz mahagonja, ki

naj bo 75 cm dolga, 40 cm široka in 20 cm visoka, znotraj pa naj bo obložena z žanetom. V takšni skrinji je bilo prostora za 150 različnih predmetov, brez katerih človek tiste dobe ni mogel zdoma.
Leta 1812. je Napoleon Bonaparte pustil v L'eresdnu svojo prtljago za nam primer priljage tistih dni. Bil je to zaboj 42 cm dolg 31 cm širok in 24 cm visok, ves prevečen z medenino in razdeljen na 22 predalčkov. V minulem stoletju so bile zelo priljubljene popotne skrinje iz hrastovine, čvrsto grajene in z železnimi okovi, pa okosno okrašene s cvetličnimi motivi. Prvi kovčegi iz usnja so se pojavili sredi 19. stoletja in so se hitro udomachili. Manj premožni ljudje pa so uporabljali za potovanje oboje iz pocelčenega platna. Kmalu nato se je uveljavila popotna kočara iz vrba. Kovčeg iz raznih vrst emulacije, ki je v največjem času zmerom bolj prevladoval na trgu je danes najbolj razširjeno tovarno sredstvo potujoče množice medtem ko je kovčeg iz usnja ostal atribut razkošja. Vojna je unaj pritegnila drugim potrebam, a kakor lahko že danes rečemo, tudi potem, ko bo nastopila nova doba izgradnje kovčeg iz usnja nikoli več ne bo velika moda. Moderna proizvodnja pozna toliko uspešnih sredstev in metod, da bo sintetični nadomestek na tem področju usnje povsem izpodrinil.

šev, ki niso imeli niti pojma o godbi ali o godalnih instrumentih. Učil se je za tesarja in si je ob prostih trenutkih ral zaigral na gosli, niti ne sluteč, kakšen bo njegov bodoči poklic. Imel je kajpak zelo skromne gosli. Hrepenenje po boljšem, popolnejšem instrumentu ga je privedlo do tega, da je začel spoznavati izdelke raznih mojstrov. Z bistrim očesom je opazoval obliko, drevo, lak in zdelce gosli ter se mu je vse to tolikrat priljubilo, da se je odločil za kupčevanje z godalnim instrumenti.
In res: tesarsko obrt je pustil ter potoval križem-kražem po Italiji, najprej kot potujoči goslač, ki je z igranjem prosil miloščice. Kmalu je nosil s seboj več gosli, sicer ceneni, vendar s strunami in dobro osnaženih; le-te je zamenjal za stare, zaprašene in zanemarjene. In ljudje so zmeraj radi sklepali »dobre kupčije«. Tako si je Luigi Tarisio nagradil najragnocenejše instrumente, izdelke tkrat še malo znanih italijanskih mojstrov, ki jim je prav ta nedoučen tesar delal najboljšo reklamo. Pri tem ne smemo pozabiti, da so bili takrat lastniki najdragocenejših izdelkov preprosti ljudje, ki niso niti slutili, kaj imajo.
Luigi Tarisio ni izpustil nobenega mesta in ne prežl nobene vasi. Povsod je vpraševal po imetnikih gosli, ki se jim je potlej umel prikupiti in izvabiti od njih prenekateri instrument. Tako je obiskal skoraj vse samostane, kjer je bilo po navadi mnogo instrumentov, in sicer najboljših. Slavni kontrabas Gaspara da Saló, dolgoletno last Dragontettija, je našel v samostanu sv. Marka v Benetkah. Če je bilo treba, je instrument popravil. Nekater je kupil. Na takih svojih potovanjih si je pridobil največje praktično znanje in izkušnost. Do-

bro si je zapomnil tudi za bodočnost, kje imajo kakšne pomembne instrumente.
Ko je bil Luigi Tarisio tako oborožen s strokovnim znanjem, kakor ga ni imel nihče ne pred njim in ne za njim, si je vrgel na hrbet nekaj pri glavčah z motvozom zvezanih gosli in krenil nekega poletnega dne 1. 1827. v Pariz, da ondi potkuzi sestro. Vso pot iz Italije je prehodil peš. V Parizu se je obrnil od slavnega prodajalca lutenj Aldrica (1788—1844) in mu ponudil svoj tovor. Aldric je izprva nezaupljivo premeril tujega »svandrovca«, kako veliko pa je bilo njegovo presenečenje, ko je spoznal krasne izdelke cremonskih mojstrov. Najprej je položil Tarisio na mizo instrument Nicolja Amatiya. Nato nadaljnjih pet gosli Magg'nija, Ruggierija in drugih. Aldric ni razumel, kako more ta berac zahtevati tako visoke cene; torej se mož spozna v te reči, ka-li? Kaj kmalu se je prepračil o edinstveni sposobnosti in strokovnem znanju Tarisija. Po letih pogajanjih je kupil Aldric ponujene mu instrumente in Tarisio se je nekoliko razočaran vrnil v domovino.
Na drugo pot v Francijo je vzel s seboj najboljše gosli in je obiskal z njimi najslavnije pariške strokovnjake, tako Jacquesa Pierra Thibouta (1777—1856), Jeana Baptista Vuillaumea (1798—1875) in Georgesa Chanota (1801—1883). Ti so vprav strmeli nad Tarisiovo zbirko in so želeli, da bi jim prinesel v bodoče kar največ takih gosli.
Ze nekajkrat je prišel Luigi Tarisio v Pariz, obiskal pa je tudi mojstra Thomasa Johna Harta (1805—1874) v Londonu in tako odprl italijanskim goslim pot izven evropske celine.
Luigi Tarisio je bil največji poznavalec gosli vseh časov. Samo njemu je nakloni-

la usoda, da je poznal gosli v takem stanju, kakor so prve iz mojstrovih rok: nepridelane, neprelakirane in brez napačnih označb. Tako mu je bilo omogočeno proučevanje karakteristik izdelkov posameznih mojstrov-goslarjev in je lahko skoraj nezmotljivo določil njih pravo vrednost. Charles Reole, ki ga je poznal osebno, pripoveduje o njem: »Vsa duša tega človeka se je združila z gosli: bil je velik trgovec, a še večji ljubitelj gosli. Ene stradivarke so mu bile ljubše kakor deset ekvipaž. Ko je prodal instrument, ga še ni izpustil izpred oči; kakal je na primeren trenutek, da se ga znova polasti.«
Na svojih pariških obiskih je Luigi Tarisio pogosto omenjal neke »stradivarke«, ki jih ima doma in ki da prekašajo vse dosihmal izdelane gosli na svetu. Kljub vsemu prigovarjanju jih ni prinesel niti pokazati. Mojstri goslarji niso več verjeli, da bi obstajal kak takšen primerek in eden izmed njih je dejal v šali, da se bo ta instrument pojavil skupaj z Mesjio. Zato so mu dali vzdevek »Mesijaške gosle.«
Brž ko je J. B. Vuillaume izvedel za Tarisiovo smrt, je krenil dne 8. januarja 1855 v Milano. V majhnem Tarisiovem domu na vasi, v De la Croix pri Fontanettu je našel šest Stradivarjevih gosli iz l. 1736. Ene izmed njih so bile označene z »d'anni 92«. Krasne gosli Giuseppea Guarnerija, gosli Carla Bergonzija, Stradivarjeve »mesijaške« in celo zbirko je kupil za 80.000 lir. »Mesijaške« je ohranil Vuillaume zase in jih je po njegovi smrti l. 1875. podedovala hči. Iz njenih rok so prešle v roke virtuozu D. Alarka, po njegovi smrti pa jih je leta 1888. odkupil trvdka Hill & Sivos, od kje jih je dobil R. Crawford v Edinburgu, dokler se niso spet vrnille k prej omenjeni tvrdki v London.

Dolga leta je potoval Luigi Tarisio v Pariz in London in seznanjal kulturni svet z najslavnijimi izdelki, kar so kdaj zapustili človeške roke. Tako je širil po svetu slavo italijanskih mojstrov-goslarjev.
(Jan Šterko, »Elanc.)

ZAPISKI

Drobne vesti. Sedemdesetletnico je slavil eden izmed vodilnih nemških dramatikov, predvsem po svojih zgodovinskih dramah znani Otto Erler. Med njegovih posebnih priljubljenih dela sodita tragediji »Car Peter« in »Der Engel von Engelland«. V rusko zgodovino je segel z dramo »Marsa«. — Nemški založniki, ki čutijo potrebo, da založe trg z izrazito zabavno literaturo, posebno primerno za vojake na fronti, so razpisali šest nagrad v skupnem znesku 100.000 mark za najboljše, še nenatisnjena dela te vrste. — Pri Nemški akademiji v Monakovem je bil ustanovljen poseben odsek, ki bo skrbel za širjenje nemškega duha v romanskih deželah. — Vlada Generalnega gubernamenta (bivše Poljske) je povabila skupino slikarjev iz Posarja in Pfalza, da slikajo motive iz nemških nasebin na področju Novega Sendenza in Dembece. Tam so naseljeni Nemci iz Posarja in Pfalza. — V Madridu je umrl mednarodno znani raziskovalec življenja in dela El Greca, ravnatelj toledskega muzeja Fr. de San Roman y Fernandez. — Veliko razstavo del najznamenitejšega nemškega kiparja Arna Brekerja v Parizu je s 1. avgustom prevzela organizacija »Kraft durch Freude«, da jo prikaže nemškimi četam v zasejni Franciji. — Dunajski umetniki so svojo razstavo v Umetniškem domu zaključili z velikim uspehom. Razstava je bila prirejena v znamenju gesel.

Kronika

Magnolija v gumbnici

Zenske si v resnici vsa ga vruga izmislilo, samo da človeka vlečejo za nos.

V neki vasi blizu Milana živi Mario, moč zrelih let, oblagodarnost je lepim premoženjem, da se živi ob njem, ampak čisto sam. Ko takole gredo leta pod streno, se je v njegovem srcu zganila želja, da bi si ustanovil lastno ognjišče — majhno središče, ženičico, otroka, če bog neke tako. Žal mu je bilo, da je vse življenje tako zanemarljivo stike s svetom — zdaj mu ni kazalo drugega, kakor da da mali oglaš v časopis. Tako in tako, moč srednjih let, pripetnost zunanost, lepo premoženje. Prišlo je nič koliko ponudb. Ampak bolj je obračal in prebraval vsa ta pisma bolj sta mu oko in srce ostajala pri enem. Kmalu je prišla tudi fotografija izredno lepe ženske. Obraz, bog ti moj, oči, profil, vrat! Bila je ženska kakih 37 let, tako lepa, pa da je bila tako pametna obenem! Pisala mu je, da si tudi ona že zdavnaj želi opore, ampak — opore sra, ne denarja! Razvila se je korespondenca in potem je naneslo, da jo je prosil za randevu. Naročila mu je v Milano, v kavarni tej in tej, ura ta in ta, z magnolijo v gumbnici. To zadnje ga je nekoliko zmedlo — magnolija je vendar tako velika roža, kako jo bo nosil v gumbnici. Morda bo vendar dovolj, da magnolijo v roki drži — v Milano vendar ni navada, da bi ljudje kar v trumah magnolije nosili v kavarni s seboj.

Mario je že zdavnaj pred dogovorjenim časom z veliko magnolijo v roki prišel v kavarno, poiskal prost mizo in sedel. Sedel je tam, čakal in bil je ena sama pozornost — prestopano so ga želele oči, kdaj bodo uzrle pričakovani lepi obraz. Smešno ni bilo sedeti v kavarni in vrteti magnolijo v roki, zato jo je od časa do časa polagal na mizo pred seboj. Zdal pa zdaj jo je pobral in nesel k prsom in k nosu, pa jo spet polagal nazaj. Zdelo se mu je, da se že vsa kavarna zanima zanj, samo lepega obraza obljubljene žene ni bilo od nikoder. Neprestano si je z žepno ruto brisal potno čelo. Že so minevali ure, ena, dve, tri štiri. Ko sosednji mizi sta bili medtem priselile dve takšni nadičkani mestni frilji, pogledovali sta proti njemu in se hihitajli v parfimirane robčke. Njemu, ki ga je že ves čas lovil za grlo, se je iznenada pridružilo še bridko spoznanje, da je zamudil vlak in avtobus. Zdal je sedel v Milano tako brezdomno potegnjena za nos in vrhu tega brez zadostnih dokumentov, da bi si v hotelu lahko poiskal prenočišče. Na koncu mu ni preostalo nič drugega, kakor da lo lepo zavije na policijo. Službojuočemu komisarju je zaupal svojo žalostno storijo in ga prosil posredovanja, da sme najeti posteljo v hotelu, jutri pa bo pobral šila in kopita, da ga Milano izlepa ne bo videl več.

— Ali mi lahko pokažete fotografijo te vraže lepote? ga je vprašal komisar. Mario je privlekel sliko iz žepa in jo položil na mizo. Tedaj se je komisar bridko nasmehnil. Bila je razglednica s sliko filmske dive, kakršne po mestih prodajajo v vsaki trafiki. Mario je še bolj skršen povsel glavo, spomnil se je onih dveh poročnic iz kavarne in vzdihnil: — Oh, te ženske!

Čitalnica v parku

Torino se lahko ponaša s posebnostjo, za katero mu je vsako drugo kulturno mesto lahko zavidno. V Valentinu, slovesnem mestnem parku, posluje že nekaj časa tako zvana Vrtna čitalnica A. Geisserja, ki v poletnem času med vsemi javnimi knjižnicami v Torinu privablja največ gorečih čitateljev. Čitalnica posluje kakor druge čitalnice po velikih mestih: od zgodnjih jutrnjih ur s kratkim popoldanskim predelkom do 18.30 in je dostopna vsakomur, ki se izkaže z zadostno legitimacijo. Število njenih rednih obiskovalcev je ob začetku avgusta znašalo nekaj manj kakor tisoč, čitalnica pa premore nekaj tisočev zvezkov. Drug za drugim prihajajo, počlejšje v katalogu zaželeno število, in ko dobe svoje berivo, se raztepejo po parku in po bregu reke, ki teče mimo. Vsakdo ima svoj priljubljeni kotiček, ki bi si ga najrajši rezerviral za zmerom. Največ segajo po romanih, novelah in poezijah, mladina pa ima, razume se, najrajši svoje junaške in pustolovske storije. Ustanova je deležna splošne hvalnosti torinskega občinstva, vendar se tu in tam najde kakšen malopridneč, ki hoče razumeti stvar po svojem okusu. A če pomislimo, da ima čitalnica okrog 1000 rednih čitateljev, je vendar dobro znamenje, da bi se dali na prste seštet oni, ki izposojajo knjige — čitalnica posluje brez posejnih — vrnejo poškodovane ali se celo tako daleč spozabijo, da jih odnese. Imena takšnih pa se nabijejo na sramotni steber in se tako sami izločijo. — Torinska vrtna čitalnica se sama po sebi priporoča v posnemanje.

»Lepa ženska« in »Mojstri umetnostnih nagrad 1942«. Ob 50 letnici v Ljubljani rojenega nemškega pisatelja Brunna Brehma izjeda nekateri njegovih novi ali predelani romani, med njimi eden s češkim motivom: »Ein Schloß in Böhmen«, ki se dogaja v času cesarja Ferdinanda. — V Krakovu bo septembra prirejana velika razstava nemške umetnosti. Udeleženi bodo samo nemški umetniki iz Gouvernementa. Razpisane so nagrade v znesku 50.000 zlotih. — V Revelu so odprli razstavo z naslovom »Iz štirih stoletij evropske umetnosti«. Razstava kaže dela, ki so jih sovjeti zbrali v raznih galerijah, muzejih in zasebnih zbirkah v baltičkih in poljskih deželah ter so jih nameravali odpustiti v Petrograd. Vsa zbirka je bila lani v nemške roke. Obsega razna italijanska in nemška dela, med njimi najznamenitejši Goethejev portret, ki je bil zadnjih sto let last vseučilnišne knjižnice v Dorpatu.

Sloviti pridigar Moody je srečal sobrata duhovnika, ki je tožil, da veliko ljudi odhaja iz cerkve še pred koncem njegove pridige. Moody mu je dejal, da je imel tudi sam iste težave, da pa si je znal pomagati. Preden je začel pridigovati, je oznanil vernikom: »Prijetelj, danes bom razdelil svojo pridigo v dva dela; prvi del bo za grešnike, drugi za pravničnike. Pa je začel pridigovati. Čez nekaj časa je prenehal in rekel: »Te besede so bile namenjene grešnikom. Ti lahko zdaj oidejo, če hočejo. In zdaj izpregovorim pravničnikom«. Nadaljeval je pridigo in — vsi so ostali.

• **Maršal Cavallero na razstavi umetnikov-vojakov.** Šef Generalnega štaba Maršal Ugo Cavallero, je obiskal razstavo italijanskih umetnikov-vojakov. V spremstvu podšefa Generalnega štaba je obšel vse dvorane in si s živo pozornostjo ogledal razstavljene umetnine.

• **Smrt zaslužnega skladatelja.** V Viareggiju je v starosti 82 let umrl skladatelj baron Alberto Franchetti, ki je bil po rodu iz Torina. Pokojnik je zložil več oper, ki so bile deležne znanega uspeha, zlasti »Germania« v kateri je med drugim nastopil tudi slavni Caruso. Pokojnik je bil oče znanega zemljepisca in raziskovalca barona Raimonda Franchettija, ki je umrl tragične smrti pri letalski nesreči v Egiptu. S Franchettijem je Italija izgubila skladatelja redke glasbene kulture, ki se je razen v italijanski šoli oblikoval tudi nemških umetniških vzorih. Bil je avtor številnih simfoničnih in komornih komadov in 9 oper.

• **Japonska cesta v Rimu.** Ena izmed najlepših rimskih cest, Via Panama, bo v čast Japonski prekrščena v Via Giappone. Kakor pravi poročilo iz Rima, bo ta cesta posajena z japonskimi črešnjami, ki jih je japonska prestolnica pred pričetkom vojne podarila italijanski prestolnici. • **10 milijonov lir izredne podpore Nacionalnemu zavodu za slepce v Firenci.** Nacionalnemu delovnemu zavodu za slepce v Firenci je država naklonila izredno podporo v znesku 10 milijonov lir. S to podporo, ki se bo izplačevala v letnih obrokih po en milijon, bo omogočena zaposelitev večjega števila slepcev obeh spolov, zmernih dela, pri čemer bodo imeli prednost slepi vojni invalidi. Zavod bo s tem prispevkom znatno lahko razširil svoje delavnice.

• **Nov grob.** Po dolgem, hudem trpljenju je umrla ga. Albina Mulejeva, soproga posestnika iz Ljubljane. Pogreb nepozabne pokojnice bo danes v soboto, ob 5, iz kapele sv. Franciška na žalah na pokopališču k Sv. Križu. Pokojnici blag spomni, globoko žaljučim soprogu in ostalemu sorodstvu pa naše iskreno sožalje!

• **Strahovita nesreča v madžarskem rudniku.** Madžarski dnevniki obširno poročajo o nesreči, ki se je v petek zgodila v tokadskem rudniku. Eksplozija je zahtevala 49 žrtev med rudarji. Listi naglašajo, da so ti rudarji padli na fronti dela in da jih mora vsak Madžar ceniti kot junake naroda. Državni upravnik in ministrski predsednik sta rudniškemu ravnateljstvu in svojem pokojnih brzojavno izrekla globoko sožalje.

• **Letala so uporabljala razdo že 1. 1911.** v Libiji. V sodobni vojni zavzema radio v zvezi z letalstvom pač eno najznamenitejših, da ne rečemo, najodločilnejših mest. Zanimivo je, da se je radiotelegrafija prvokrat uporabila v italijanskem letalstvu in sicer v tripolitanski vojni leta 1911. Guglielmo Marconi je o uspehu teh prvih poizkusov poročal na nekem predavanju 1. 1912. in tedaj je napovedal, da ima zveza radia z letalom silno bodočnost. Iz leta v leto, je rekel Marconi, bodo letala postajala pripravnejše sredstvo vojskovanja, in kakor velja to zdaj za ladje na morju, tako bo radiotelegrafija postala edina oblika obveščanja med njimi v velikih razdaljah. Takratni poizkusi so se vršili z letali, ki so letela samo po nekaj kilometrov od svojih baz.

• **Nagla pomoč po letalskih napadih.** Kadar se v Nemčiji primeri kak letalski napad, so skrbniki takoj na delu, da spravijo brezdomce v bližnjo zbiralnico, kjer jih najprej nahranijo in zapišejo. Nato jih prepeljejo v zasilna bivališča, ki imajo ločene spalnice za moške, žene in otroke. Kolikor so posamezniki mogli rešiti svoje imovine, jo lahko imajo ob postelji. Prvi teden jim ni treba izdati nobenega denarja in nobenih živiliških nakazil. Po poteku brezplačne oskrbe pa plačujejo matere z otrokom dnevno 1.60 M za štiri obroke dnevno.

• **Drzna potegavščina s ponarejenim bančnim nakazilom.** Žrtev drznega sleparja je postal trgovec s koleci Adolfo Bazzarini iz Parme. Pred dnevi se je oglašil pri njem neki Ugo Fini in si izbral kolo, hkratu pa je naročil še montažo drugega koleca, tako da je račun znesel 2800 lir. Račun je poravnal z bančnim nakazilom, ki se je glasilo na nekaj čez 7000 lir, tako da je dobil nazaj še 4200 lir drobitja. Kmalu po tistem se je Bazzarini oglašil v banki, da nakazilo vnovič. Razume se, da je bil pošteno razočaran, ko so mu izjavili, da je nakazilo ponarejeno. Pred dnevi se je oglašil v banki neznanec, ki je vložil nekaj različnih zneskov od 25 do 100 lir, za katere so mu bila izstavljena nakazila. Nakazilo, ki se je glasilo na 25 lir, je moč potegniti ponedeljem na 7000 in ga obesiti trgovcu.

• **Sto zastojkarjev na vlaku.** V Novari se je nedavno začel avgustovski semenj, ki privablja zmerom na tisoče in tisoče gostov od blizu in daleč. Železnica ima ob takšnih prilikah toliko prometa, da je kontrola potnikov pri običajnem aparatu skoraj nemogoča. Zato se je železniska uprava odločila, da napravi temeljito revizijo vozniških listov pri izhodu na novarski postaji. Železniški organi, ki so izvežbani v tem poslu, so hermetično zaprli vsa postaja in pregledali vozne listke vsej množici, ki se je vsula iz vlaka. Pri tem so našli okrog 100 oseb brez veljavne listke. Tri četrte imen izmed njih je bilo takoj pripravljene poravnati razliko in predpisano globo, ostali, ki so se upirali plačilu, pa so bili izročeni policiji.

• **Zjutraj je bil izpuščen iz zapora, zvečer pa so ga vrnil.** V soboto zjutraj je bil 39-letni Enrico Brivio izpuščen iz zaporov v Gallari, kjer je sedel nekaj časa zaradi nekkih sleparij. Komaj je zadihal zrak svobode, se je oglašil pri neki znanik in mestu in ji natvezal, da ima v okolici nujen trgovski posel, pa mu je posodila kolo in nekaj demarja. Rekel je, da bo najkrajše v eni uri nazaj. Ko ga pa le ni bilo in je že popoldne počasi mineval, se je ženska pričela bati, da jo je ocaignil. Prijavila je vso red karabinerjem, ki so kmalu nato moza aretirali. Bil je, razume se, brez demarja, pa tudi brez koleca, ki ga je bil prodal in pognal. Že zvečer se je znašel v zaporu, iz katerega je bil šele zjutraj izpuščen.

• **Medtem ko je otroka reševal iz vode, so ga okradli.** Na obali pri Genovi se je v soboto kopala množica ljudi. Izenada so kopalci zagnali vjok in krič — nekaj deček, ki ni znal dovolj dobro plavati, se je pre-

več oddaljil od brega in se je začel potapljati. Delavec Sebastiano Durante, ki je bil med kopalci, se je z nekim mornarjem vrgel v vodo, poiskal dečka, ga spravil na obalo, tam pa so ga z umetnim dihanjem obudili k življenju. Ko je Durante opravil človekoljubno delo in se je ogledal po svojih rečeh, je opazil, da mu je medtem nekdo ukradel žepno uro.

IZ LJUBLJANE

Tečaj italijanske konverzacije in italijanske konverzacije

Občinstvo obveščamo, da je možen vpis v sledeče poletne tečaje:

- 1) Nižji tečaj jezika ter konverzacije: ponedeljek, sredo, petek od 17. do 18.
 - 2) Srednji tečaj jezika in konverzacije: ponedeljek, sredo, petek od 17. do 18.
 - 3) Višji tečaj za jezik in konverzacije: ponedeljek, sredo, petek od 18. do 19.
- Razen tega še poseben konverzacijski tečaj toren in četrtek od 18. do 19.
- Ti poletni tečaji se bodo pričeli ponedeljek, 17. avgusta in bodo trajali dva meseca. Vpisnina in ukovina za vsak dvomesem tečaj je 25 lir.
- Za nadaljnja pojasnila se je obrniti na Zavodov sedež, Napoleonov trg 6-1. (Sprejemne ure od 9. do 12. in od 16. do 19.)

• **Ob slovesu tenorista Ivana Francja.** V nedeljo se tenorist G. Ivan Franci z Manrikom v »Trubadurju« poslovi od naše Opere in njenega občinstva. Ob tej priliki nas naproša za objavo naslednje zahvale: Najtopleje se zahvaljujem cenjenemu občinstvu za vse simpatije, ki mi jih je izkazovalo v času mojega nastopanja v Operi. Prav tako se zahvaljujem gg. upravniku Otonu Zupančiču, ravnatelju Ukmarju, vsem kapelnikom, kolegicam in kolegom, članom zbora in orkestru, predvsem pa šefu-režiserju Cirilu Debevcu, ki ima največ zaslug za moj igralški razvoj. Prav lepa hvala vsem in na svidenje v lepših, mirnih časih! — Ivan Franci.

• **Deržajeva dela, razstavljena v Ober-snelovi galeriji,** so že prve dni vzbudila toliko zanimanja pri umetnost ljubecih občinstvu, da je razstavni prostor včasih kar malce pretesen. Tudi nekaj del je že odkupljenih. Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12.30 in od 15. do 16.30. V nedeljo 8. t. m. ob 10.30 se nam obeta nov dogodek: vodil nas bo slikar sam ter povedal mnogo zanimivega o svojih novih barvah in delih.

• **Obvezno cepljenje proti tifusu** predvsem tistih oseb, ki imajo opravka z živili, je končano ter je mestni fizikat že začel s kontrolo, če so prišli k cepljenju vsi, kakor je predpisano. Pohvalno pa moramo omeniti, da je ugotovljeno rekordno število cepljenih. Da se omogoči zaščitno cepljenje zoper tifus tudi širšemu krogu prebivalstva mesta Ljubljane in morebitnim zamudnikom, bo mestni fizikat od 17. t. m. dalje cepil tudi vse druge, ki sami žele. Obesam, ki se bodo same prostovoljno prijavile, se nudi prilika, da v štirih zaporednih dneh od 7.30 do 9. v mestnem fizikatu zaužijejo zaščitne tablete. Na posebno željo pa lahko stranke vzamejo zaščitne tablete tudi s seboj na dom.

• **U Sedem mladih vlomilcev obsojenih.** V razpravi proti skupini članov mlade vlomilske družbe, izmed katerih jih je 9 tje dni sedelo na zatožni klopi, so bili obsojeni: glavni obtoženec Henrik B. na 1 leto in pol strogega zapora, Ivan P. na 1 leto strogega zapora, 50 lir denarne kazni in 2 leti izgube častnih pravic, Ivan X. na 3 mesece strogega zapora in 1 leto izgube častnih pravic, Vinko G. na 2 meseca strogega zapora in 1 leto izgube častnih pravic, Jože O. na 1 mesec strogega zapora in 1 leto izgube častnih pravic, Anton K. pa na 600 lir denarne kazni in plačilo po-

Naše gledališče

O P E R A
Sobota, 8. ob 17.: Baletni večer. Isven. Cene od 20 lir navzdol.

Nedelja, 9. ob 16.: Trubadur. Isven. Zadnji krat v sezoni. Cene od 28, lir navzdol.

Zadnja letošnja predstava »Baletnega večera« bo danes v soboto ob 17. uri. Na sporedu je »Chopiniana«, »Dohnanyjev« »Pierretin pajčolan« in Borodina »Polovski ples«. Solo bodo peslali: Bravničarjeva, Japljeva, Remškarjeva, Golovin, Kurbos, k. g. in Pogačar. Dirigent D. Zebre, koreograf Ing. Golovin, načrta za kostume v »Pierretinem pajčolanu« Jela Vilfanova, izdelava pod vodstvom Staničeve in Remškarja.

Zaključna predstava v letošnji sezoni bo v nedeljo ob 16. uri. Peli bodo Verdijevo opero »Trubadur«. V naslovnih partijih se bo poslovil Ivan Franci k. g., ki odhaja prihodno sezono v angažman v Zagreb. Ostala zasedba je sledeča: grof Luna — Janko, Leonora — Heybalova, Azucena — Golobova, Ferrando — Tone Petrovič k. g., Ines — Polajnarjeva, Ruiz — Kristančič, ciglan — M. Gregorin. Dirigent A. Nefat, režiser C. Debevec, zborovodja R. Simonič.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 8. AVGUSTA 1942-XX.

7.30: Lahka glasba. 8: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 12: Plošče. 12.30: Poročila v sloj. 12.45: Koncert tereceta Dobrišek. Napoved časa. — Poročila v italij. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Lepe besni od večerj in danes. — Orkester pesni vodi dirigent Angelini. 14: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. — Glasba za godalni orkester. 14.45: Poročila v slovenščini. 15: Pokrajinski vestnik. 17.10: Nove plošče Cetra. 17.55: Koerchl Zlata: Gospodinsko predavanje v slovenščini. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Valček. 20: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 20.20: Koncert dnevniških godov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Lirična prireditve družbe EIAR: RESPIGHI: Plamen. — V odmorih: Predavanje v slovenščini. Zanimivosti v slovenščini. Po končani operi: Poročila v italijanski.

vpričajne 100 lir, a kar doslej še ni bil kaznovan, se mu izvršitev kazni odloži za dobo 2 let. Obtožena Anton J. in Franc K. sta bila oproščena.

• **Ravnateljstvo III. in IV. moške realne gimnazije** v Ljubljani sporočata članom učiteljskih zborov in učencem, da bo sv. maša zdušnica za pokojnega profesorja Pregija Rudolfa v ponedeljek 10. t. m. ob 8. uri v cerkvi sv. Cirila in Metoda.

• **Jezikovni pouk nemščine in italijanske dobe začetniki in spretnješi** v obliki konverzacije v dopoldanskih in popoldanskih urah. Prijavljanje dnevno od 9. do 12. (tudi v nedeljo): Trgovski dom, prtiličje, Gregorčičeva 27.

• **Učite se strojepljanja!** Novi eno-, dvo in trimesčni tečaj prične v ponedeljek 10. avgusta. Pouk po desetprstni metodi. Uspeh za jamčen, ker so na razpolago stroji raznih sistemov. Največja moderna strojepljarska, 60 pisalnih strojev! Vpisovanje dnevno. Učnina zmerna! Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Cristoforo učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15.

• **Učite se diške inje srednjih, strokovnih, mešanskih in ostalih šol prične nov poletni strojepljanjski tečaj v ponedeljek 10. avgusta.** Vpisovanje dnevno. Učnina zmerna. Največja moderna strojepljarska, 60 pisalnih strojev! Pouk po desetprstni metodi. Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Cristoforo učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15.

• **Proti najdenici.** Prostim najditelja knjige Theodor Haecker, »Wahrheit und Leben«, izgubljene v četrtek dne 6. avgusta ob 20. med Erjavčevco cesto šte. 3 in Dramo, naj odda ali obvesti upravo Jutra.

• **Oddaja in prodaja konj.** Kakor smo večerj javili, bo današnji soboto 8. t. m. po 9. uri na mestni pristavi oddanih več konj v oskrbo in uporabo, sedaj pa interese se opozarjamo, da bo nekaj konj tudi prodanih.

Z Gorenjskega

V Domu Stranke v Kranju je bila slovesna zaobljuba članov kranjske krajevne skupine. Gorenjski tečnik pravi, da so bili udeleženci občutno presenečeni zaradi slavnostnega obeležja, ki je pokazalo, kako se v novi Nemčiji prirejajo take stvari. Za uvod v slavo je nekdo igral fantazijo na orglah. Nekdo je recitiral odlomke iz Eggerjeve knjige »Vojna revolucija«. Krajevni vodja Koch je zaprisegel nove člane in opomnil, da morajo gorenjski prebivalci, ki so voljni s svoje strani pripraviati k obnovi, to izkazati ne le v besedah, ampak tudi v dejanjih in da morajo torej biti aktivisti, ne samo za Hitlerja in nemški narod, marveč hkratu za svojo lastno domovino. Oni morajo sam nastopiti proti bratomorilcu v svoji domovini in proti sovražniku Nemčije.

• **Smrt znanega obrtnika.** V Hotovljah v Poljanski dolini je umrl 75 letni Franc Karmelj, po domače Pekalec. Mož je bil izvrsten kovač sekr. Znan je bil po vsem Gorenjskem in še drugod, kamor je na seje dovažal svoje sekire, po katerih so gozdarji, tesarji in gospodarji najbolj popraševali, ker so se zanesali na njegovo zanesljivo dobro blago.

• **Strela je ubila družinskega očeta.** Posebno tragična nesreča se je zgodila ob nedavnem neurju na Jezerkem. 56 letnega delavca Jožefa Štularja je ubila strela, ko je obiral češnja. Pokojnik je zapustil šest otrok. Bil je s Spodnjeje Jezerkega.

Na Jezerkem se je poslovil dosežani orožniški vodja Anton Glantschnigg, ki je bil obenem vodja krajevne skupine. Odsel je na novo službeno mesto. Nadomestil ga je stranojster Janez Egger, krajevno skupino pa začasno vodi De Cilja.

• **V Stari Loki je bilo sprejetih 300 oseb** v koroški Volksbund. Slovesna zaobljuba je bila v okrašenih dvorani na Spodnjem trgu v škofiji Loki. Za uvod je pel ženski zbor. Članske izkaznice je razdelil krajevni vodja Burger. Sklican je bil tudi zbor raznih funkcionarjev in njihovih pomočnikov, ki jim je Burger govoril o nacionalizmu in boljševizmu. Dal je navodila, kako je treba pravilno porabiti propagandno gradivo. Poročali so še razni funkcionarji o svojem delu.

• **V Kranjski gori so odprli nov otroški vrtec,** v katerem je okoli 40 otrok. K otvoritvi je prišel okrožni vodja iz Radovljice, ki je rekel, da je to kljub vojni eden izmed najlepših otroških vrtcev na Gorenjskem.

• **Združenje hranilnic na Bledu.** V blejski občini so doslej bile tri združene hranilnice in posojilnice. Zaradi enotnega poslovanja bodo, kakor poročata gorenjski tečnik, vse tri po izvršenem pregledu likvidirane, njih premoženje bo združeno in ustanovljena bo nova rajfajzovska za vse blejsko občino, ki obsega vasi Bled, Bohinjska Bela, Ribno in Zasp.

• **Novo dekljsko taborišče v Rožku.** V pokrajinsko slikovitem kraju, v Rožku, je bil svečano izročen svojemu namenu novi tabor za dekleta, ki morajo opravljati obvezno delo. K otvoritvi sta prišla okrožni vodja dr. Hradetzky iz Beljaka in okrožna voditeljica Sabukoshechova. Dekleta so svečanost skrbno pripravila. Okrožni vodja je opozarjal dekleta na naloge, ki jim pritičejo v delovni službi pri kmetakem delu, kmete pa je opozarjal, da morajo izvrševati svoje dolžnosti nasproti dekletom.

• **Čestni promet v Kranju je posebno ob tržnih dneh, ob ponedeljkih, zelo nereden.** Kmečki vozovi stoje vse vprek po cestah, posebno na ovinkih. Vozniki na vožnji po navadi niso na svojih vozovih, temveč sede v pomenkih na zadnjih vozeh in puste, da živina sama vozi po cesti. Odslej bodo kaznovani vsi, ki se v mestu ali na deželi ne bodo ravnali po predpisih cestnega reda.

• **Zametavanje papirnatih vreč ni dopustno.** Celovški dnevnik objavlja: »Ker deluje papirna industrija trgovini le še 20 odstotkov prejšnje količine papirnatih vreč, se prebivalstvo poziva, naj papirne vrečice vedno iznova uporabljajo, sicer jih bo primanjlovalo v nadrobni trgovini in potrebe ne bo mogoče niti približno kriti. Gospodinje! štednja je tudi tu potrebna! Zato ne zametujte papirnatih vreč, marveč jih prinašajte k nakupu. S tem olajšate trgovcu delo, sebi pa prihranite marsikatero jezo.«

• **O okolstajku, ki so ga našli v žitari vasi,** poročata celovški dnevnik: Varuh koroških spomenikov inž. Dolenz iz Beljaka je z višjim deželnim svetnikom dr. Proboštom iz Feldkirchna obiskal posestvo Hermana Gruberja, da fotografira grob in zaobeži podatke. Ugotovil je, da je to okost-

njak kakšnega 40 do 50 let staroga moškega, ni pa tako dolg, kakor se je izprva zdelo v vodoravni legi, marveč meri nekaj nad 170 cm. Po načinu pokopa je to eden izmed zgodnjih nemških grobov. Glava je bila položena na kamnito ploščo in truplo je bilo v polkrogu obdano s kamni, debelimi kakor pest ali glava. Natančneje ni mogoče dognati starosti tega groba, je pa nedvomno star kakih tisoč let.

• **Novo mlevske in krušne karte.** Pod predsedstvom kamniškega okrožnega gospodarja Burghalterja so bila v Kamniku, Domžalah in Litiji zborovanja občinskih komisarjev, njihovih strokovnih sodelavcev in občinskih gospodarjev. Razložena jim je bila uvedba novih državnih mlevskih in krušnih kart, ki jih tudi na Gorenjskem dobijo tisti, ki se sami oskrbujejo z žitom. Nove karte delajo na občinah, istočasno je treba oddati stare mlevske karte. Nove karte se izdajo samo za tista gospodinjstva, ki so bila vse leto sama preskrbljena s krušnim žitom in bo tako tudi v bodoče. Lastnik te karte lahko odda v min odgovarjajočo količino žita in zamenja v mino žito za mlevske izdelke ali pa žito sam zmelje doma. Nikakor pa ne sme kupovati moke v mlinih ali pri razdeljevalcih moke in tudi ne sme kupiti kruha v pekarnah.

• **Pri nabiranju planik se je smrtne ponesrečil 36-letni Edvin Germ,** frizer z Dunaja je prišel na Koroško na izlet. V nedeljo popoldne se je odpravil v steno nasproti Sv. Krvli, da nabere nekaj planik. Nenadno je omahnil, padel 200 metrov globoko in obležal z razbito glavo. Reševalci so prenesli truplo k Sv. Krvli, nakar je bilo prepeljano na Dunaj.

• **Nesreče.** 28-letni delavec Anton Kuslč, zaposlen pri gradbeni tvrdki inž. Raubal na Gorenjskem, je pri delu stopil na železen kavelj in se nevarno poškodoval nogo. 34-letni mizar modelov Ivan Cvetko iz Gustanice je dobil drobec železa v desno oko. 23-letna krznarka Roza Idanovičeva iz Celovca je bila z motorjem povozena čez nogo. 14-letni Valentin Janša iz Mojsstrane je pomagal orati. Vol ga je z rogom drgnil v levo oko. Poškodovanci so bili pripeljani v celovško bolnišnico.

Iz Spodnje Štajerske

• **Drugi voditeljski tečaj na gradu Vurberku** pri Ptujju se je zaključil v ponedeljek 3. t. m. V 10 dnevnem tečaju je bilo 66 funkcionarjev Heimabunda iz raznih spodnještajerskih krajev. Takoj naslednji dan so prišli novi tečajniki in se bodo tečajji ponavljali tako dolgo, dokler ne bodo vsi spodnještajerski funkcionarji Heimabunda izsolani za svoje deo.

• **Koncertni večer v Rogaski Slatini** je priredil zdraviliški orkester pod vodstvom dirigenta Ricka. Sodelovala je opera in koncertna pevka Katarina Stjézel iz Draždanov, ki je žela mnogo priznanja.

• **Vsi mariborski železničarji** so bili sklicani v soboto k prvemu velikemu zboru v Gätzovski dvorani. Igrala je železničarska godba. Zborovanje je vodil predstojnik mariborskega prometnega urada inž. Kozinski. Vodja delovno-političnega urada Nieder je rekel, da so nemški vojaki hvaljevali železničarjem za požrtvovalno službo. Daje je govoril okrožni govornik Oton Wamberger, ki je opisoval dogodke iz nepravne zgodovine Maribora. Zaključil je z besedami, da morajo biti mariborski železničarji med najzvestejšimi pristaši Adolfa Hitlerja in da morajo biti ponosni, ker se lahko imenujejo nemške železničarje.

• **V ljutomerskem okrožju** je priredil okrožni vodja inž. Nemetz v nedeljo štiri velika zborovanja, na katerih je dal krajevnim voditeljem nalogo v okviru Heimabunda za mesec avgust. Nekateri možje so bili na novo sprejeti za dokončne člane Heimabunda. Naslednji dan so iz ljutomerskega okraja odrinili nekateri funkcionarji v 10 dnevni tečaj na Vurberku.

• **Z geslom »Nemške pesmi prepevam«** je bil v nedeljo prirejen v Petrovčah vaški večer, ki ga je vodil Hans Holling. Nastopila sta mešani in otroški zbor. Najmlajši so postavili velik šotor, pred katerim so zažgali taborni ogenj in prepevali mladinske pesmi. Zabava je trajala pozno v večer.

• **V vednost zbiralec znak** objavljajo listi: Oddaja neveljavnih nemških poštih vrednotnic iz dobe 1919 do 19p3, o katerih jih je še nekaj na razpolago, bo z 31. decembrom 1942 pri berlinski razpošilnici znak za zbiralec ustavljena. Iz tehničnih razlogov ni mogoče razpoš

SPORT

Za okroglim usnjem

Spet nov mednarodni nastop Nemčije. Komaj so se poleg glasovi navdušenja o zadnji mednarodni nogometni tekmi, ki so jo nemški nogometaši pred dobrimi 14 dnevi odigrali v znamenju političnega prijateljstva z izbrano enajstorico Bolgarije v njenem glavnem mestu, so zdaj že spet v teku živahne priprave za naslednjo manifestacijsko tekmo vrste, ki je bilo to pot deležni rumunski zavezniki Nemčije.

Spored je bil za to priliko prikrčen tako, da bodo Rumuni v nedeljo 16. t. m. nastopili kot gostje Nemčije v gornjesaškem mestu Beuthenu. Rumunija bo v tej tekmi petič zadel na najboljšo Nemce na nogometnem polju in seveda tudi tokrat ne more računati, da bo požela mnogo uspehov. Ne glede na to, da Nemčija s tem nasprotnikom brčkone ne bo imela težkega opravka, je vendar državni trener Herberger zaradi sestave enajstorice odredil dva skupna treninga svojih izbrancev, ki bodo jutri in v nedeljo pokazali svoje znanje tudi v Beuthenu.

Za tekmo vlada v bližnji in daljni okolici izredno zanimanje, ker se redko zgodi, da bi bilo mednarodno srečanje določeno v eno izmed manj pomembnih nogometnih središč. Ze v teh dnevih je ogromno povpraševanje po vstopnicah in če bo šlo tako daleč, bodo morali zamudniki oditi praznih rok, ker ima stadion, ki je določen za prizorščice tega dvoboja, prostora samo za 35.000 gledalcev. Prireditelji se vsekakor bavijo z načrtom, da bi za silo priredili nekaj pomožnih prostorov in tako omogočili še nekaj tisoč ljubiteljem te igre dostop na igrišče.

V ostalem — ker smo že pri nogometu — nam kaže spet ponoviti trditve, da se ta sportna panoga kljub vojni in težavam zaradi nje v teh časih še najlažje ohranja v neklem obsegu. Po vseh državah so v pretekli sezoni vsaj navidezno čisto brez zamud in zaprek spravili pod streho dolge serije prvenstvenih in pokalnih tekmovalj, tako da bodo mednarodne statistike tudi za letošnje leto lahko izpolnile vse razpoložljive rubrike glede novih državnih in pokalnih prvakov v posameznih državah.

V rokah imamo takšen pregled, ki ga je sestavila in izdala agencija »Central-europac« in iz katerega so razvidni o letošnjih najboljših moštvih po Evropi — in tudi v Angliji — naslednji podatki: novi državni prvaki so postali: v Belgiji Liersche SK, na Hrvaškem Gradjskani, v Bolgariji AC Sofia, na Danskem Boldklubben 1893, v nezasedeni Franciji FC Sete, v zasedeni Franciji Stade Reims, v Nemčiji Schalke 04, v Italiji AS Roma, na Holandskem ADO iz Haaga, na Portugalskem SC Portugal, v Rumuniji Rapid iz Bukareste, na Slovaškem SK Bratislava, v Španiji FC Valencia, na Švedskem Kamraterna iz Götteborga in na Madžarskem Csepel. — V Angliji je bilo prvenstvo odigrano v dveh skupinah; v nacionalni je zmagal Manchester United, med londonskimi društvji pa je bil naslov prvaka priznan Arsenalu. Na škotskem so ponovno prišli do zmage Glasgow-Rangers.

Pred ustanovitvijo evropske sportne zveze

Kakor smo na kratko že zabeležili, so mnogi vodilni sportni funkcionarji iz držav osi imeli v dnevih mednarodnih liahootlet-skih tekmovalj v Berlinu važne razgovore, ki so se nanašali na ustanovitev nove evropske sportne zveze. Razgovorov so se udeležili predstavniki Bolgarije, Finske, Italije, Hrvaške, Holandske, Norveške, Rumunije, Slovaške in Madžarske. Na sestanku je bilo ugotovljeno predvsem, da se sportno življenje v Evropi kljub težavam zaradi vojne razvija na vse zadovoljivo, vendar je pri tem delovanje raznih mednarodnih sportnih organizacij zelo pomanjkljivo. Sprito nujne potrebe, da bi bila tudi notranja ureditev sporta v skladu z vedno močnejšim razvojem evropskega sporta, predvsem pa zaradi tega, da bo ta razvoj šel v enotno smer, je treba čimprej ustanoviti novo vrhovno organizacijo za ves evropski sport in jo pozmene, ko bodo posamezne strokovne zveze čisto prenehale delovati, izpopolniti se s posebnimi zveza-

mi za vse obstoječe sportne panoge. Koli-kor se ališ, je španija, ki ni bila zastopana na tej konferenci, že pisмено prestala na ureditev v gornjem smislu. Nemški državni vodja von Tschammer und Osten je prevzel nalogo, da bo zaradi dokončne ureditve tega važnega problema sklical v kratkem še novo konferenco, na katero bodo povabljeni razen že omenjenih tudi vse države, ki to pot še niso sodelovale, pa bodo prav tako prišle v poštev za članstvo. Tako se torej tudi v sportu zmerom bolj odražata skupna volja in enotnost nove Evrope.

NEKAJ DROBIŽA

Olimpijski stadion v Berlinu, v katerem je potekel v glavnem ves spored zadnje olimpiade pred 6 leti, je postal premajhen. Ze nekaj prireditelj v teh zadnjih letih je pokazalo, da bi bilo treba prostore za publiko — ki jih je za okrog 100.000 — povečati. Ta preureditev ni najbolj lahka, ker bi zaradi ogromnega obsega najbolj oddaljeni gledalci prav za prav že ne videli več, kaj se dogaja na terenu, toda ne glede na to so odgovorni faktorji načeloma spoznamni s povečanjem v primerni obliki. Vsekakor se bo delo za tako preureditev začela šele po končani vojni.

Kakor pišejo italijanski listi, so se lahkoletski voditelji pred dnevi, ko so se sestali pri mitingu v Berlinu, dogovorili še za nekatera mednarodna srečanja v letošnji sezoni. V glavnem pojde pri teh prireditvah za dvoboje med državnimi reprezentancami, enega izmed takih mednarodnih mitingov pa bo dobil tudi Trieste, kjer bo v dnevih 19. in 20. septembra v dvoboju z italijanskimi zastopniki nastopila vsa elita hrvaških atletov.

V Celju so imeli zadnji nedeljo nogometne goste z Dunaja, in sicer moštvo varnostne policije. Dunajčani so zmagali z 2 : 0. Okrog 800 gledalcev je bilo zelo zadovoljnih s tem, kar so videli v tej tekmi. Mladina GIL-a iz Firenze je v plavanju zmagala nad enakimi predstavniki iz Cateara s 33 : 27 točkam. Gostje iz Dalmacije so imeli najboljšega plavalca v Corovcu, ki je na 100 m prsno plaval 1:22.5.

Iz Hrvatske

Smrt prvega ravnatelja zagrebskega magistrata. V Zagrebu je umrl Milovan Hajdinjak, prvi ravnatelj zagrebskega mestnega magistrata, v starosti 70 let. Ureditev muzeja v Banji Lukj. Urejevanje raznih zbirk v banjaškem muzeju naglo napreduje. Delo je v rokah znanega etnografskega strokovnjaka, upokojenega kustosa sarajevskega muzeja Vajsila Čurčića in domačega kustosa prof. dr. Veltimira Ilovača. Muzej bo imel tri oddelke, v katerem bo v vsakem posebej prikazano življenje hrvaškega katoliškega, muslimanskega in pravoslavnega življa. Posebno mesto bo zavzemala dragocena zbirka starega orožja. Pred dnevi je muzej obiskal hrvaški general Brozović.

Protižidovska razstava v Vukovaru. Protižidovska razstava, ki je v Osijeku dosegla prav lep uspeh, je bila v nedeljo odprta v Vukovaru. Odprta bo do 16. t. m. Obiskovalci razstave imajo na železnici 50 odstotkov popusta. Veliko zanimanje za protižidovsko razstavo v Osijeku. Prejšnje nedelje bi se bila morala zaključiti propagandna razstava pod naslovom »Židovje v Osijeku«. Za razstavo pa je med občinstvom vialalo tako veliko zanimanje, da jo je prirediteljni odbor podaljšal za nekaj dni.

Stalež hrvaškega delavstva. V juniju 1942. je bilo pri krajevnih organih Centrale delavskega zavarovanja v Zagrebu prijavljenih 231.450 delavcev in nameščencev, med temi 162.351 moških in 49.098 žensk. Nasproti prejšnjemu mesecu je število delavstva naraslo za 10.498. Skupna zavarovana mezdna odnosno plača je znašala v juniju 315.200.000 kun, to se pravi za 25.050.000 kun več kakor mesec poprej. Zagrebski kolporterji so organizirani. V dvorani Delavske zbornice v Zagrebu je bil te dni sestanek zagrebskih kolporterjev, ki so organizirani pod okriljem Hrvatske delavske zveze. Zborovanje je vodil predsednik Kemal Topić, ki je poudarjal, da ima organizacija namen, gojiti med kolporterji tovarštvo in medsebojno razumevanje ter širiti politično, gospodarsko in kulturno prosveto.

Priprave za umetnostni teden. Od 10. do 15. t. m. bo na trgu sv. Katarine v Zagrebu vrsta gledaliških in glasbenih prireditev v okviru umetnostnega tedna. Prireditve so namenjene v prvi vrsti širokim množicam prebivalstva v proslavo zaključka letošnje žetve.

Cel avto živil so zaplenili. Gospodarska policija v Zagrebu je na poti iz Kutine v Zagreb zaustavila tovorni avtomobil, s katerim sta skušali Elizabeta Mutak in Neža Godec vtihotapiti večje količine živil. Zaplenili so 1000 kg krompirja, 41 kg pšenične moke, 58 kg koruzne, 96 kg fine bele

moka, 72 kg svežega svinjskega mesa, 26 kg napol suhega mesa s slanino, 10 litrov mleka in 100 jaja. Obe tihotapki je gospodarska policija kaznovala z globo 10.000 kun in 40 dnevni zapora.

Razmah bosanskega rudarstva. Državni prometovnik na tuzlanskem področju so prejel večje posojilo, da dvignejo proizvodnjo, ker bo z izgradnjo železniške proge Tuzla—Brčko znatno narasel izvoz. Prevoz premoga je doslej otežkočen, ker ga je treba v Brodu pretovarjati z ozkotirne na vozove širokotirne železnice. V Lukavcu bodo zgradili žično železnico od rudnika do železniške postaje, na postaji pa bodo postavili tudi moderno separacijo. Znatno se bo razširila elektrarna v Kreti, da bo lahko zalagala ves rudarski okoliš z električno strujo. Rudnik v Kreti bo dobil nove moderne stroje, v Banovičih pa bodo zgradili tudi več delavskih in nameščenskih stanovanjskih hiš ter nova upravna poslopja.

Novi vodnjaki v Hrvatskem Zagorju. V zlatarskem okraju kopljejo 11 novih vodnjakov po vaseh, ki so bile doslej brez zdrave pitne vode. V Bednji pri Varaždinu pravkar dovršujejo gradnjo veterinarske postaje, novi veterinarski postaji pa dobita tudi Jalžabet in Petrinjac. — V Trnovcih pri Varaždinu bodo elektrificirali vs.

Sisak je dobil novo pokopališče. S 1. avgustom so v Sisku opustili staro pokopališče pri Sv. Kvirinu in otvorili novo osrednje pokopališče pri Sv. Mariji v Novem Sisku.

Šid hoče postati mesto. Na nedavni seji občinske uprave v Šidu je bilo sklenjeno ukreniti vse potrebno, da se šid povzdigne v mesto. Šid šteje 8000 prebivalcev in je sredi najlepšega razvoja.

Trije milijoni ovac na Hrvaškem. Reja ovac na Hrvaškem je zlasti razvita na kraških področjih. Po novem štetju je na Hrvaškem okroglo 3 milijone ovac.

Iz Srbije

Dr. Franjo Jež. »Slovenec« poroča: »Dobili smo sporočilo, da je po dolgem bolehanju umrl v Beogradu vsem Slovencev zelo dobro poznani socialni delavec in advokat dr. Franjo Jež. Dr. Jež je bil zelo markantan osebnost v vrstah mlajšega katoliškega razumnštva med zadnjo svetovno vojno, ko je bil tudi delj časa v uredništvu »Slovenca«. Kot izvrsten stilist ter kulturni delavec Krekove šole je bil tudi velik prijatelj pisatelja Ivana Cankarja, s katerim sta dalj časa stanovala skupaj, tedaj ko je pisal »Podobe iz sanj«. Pozneje se je ves predal advokaturi ter delu za socialno izboljšanje invalidov, kar je bil tudi sam. Postal je načelnik v ministertvu za socialno skrbstvo ter so bili najmodernejši socialni zakoni v bivši državi njegovo delo, zlasti kar se tiče invalidskega vprašanja. Zgradil je invalidski dom itd. Vsi Slovenci, ki so bivali v Beogradu, ga bodo imeli v spominu, posebno pa vojne sirote, za katere je toliko storil.« Družini tudi naše sožalje!

Naredba o obiskovanju gostiln je izšla nedavno v Valjevu. Po tej naredbi se ne smejo posecat gostilne ob delavnikih za vso dobo delovnega časa, v nedeljah pa med časom službe božje (t. j. od 9. do 11. v mestih in od 8. do 10. ure dop. po deželi). Sploh naj prebivalstvo čim bolj obiskuje cerkve in se povrne k starim čednostim. Zdjaj je to spet dovoljeno s pripombo, da se morajo ob času odjaj nacionalne ure ali propagandnega odd. okr. načelstva vsi ustaviti in mirno slediti oddajam. H koncu je izšla naredba za borbo proti črni borzi, ki določa, da se sme sadje in zelenjava kupiti in prodajati samo na trgu, ne pa po hišah ali pa na vhodu v mesto ter da bodo kaznovani vsi, ki bi se pregrešili proti določenim cenam, kupci kakor prodajalci. Kazen je denarna, zaporna in telesna. Vse te naredbe je izdal okrožni načelnik.

V zadevi žetve je izdal okrožni načelnik za valjevsko okrožje g. Dragomir M. Lukić oklic na vse prebivalstvo tega okrožja in njegovih pet okrajev (na Valjeve, Podgorce, Tamnave, Posavec in Klubarce), v katerem je pozival vse, naj žito lepo požanjejo in oddajo določeno količino ter ne delajo s skrivanjem žita nikakih težav za prehrano. Vse odvzeto žito bo služilo za aprovizacijo mest in za ureditev redne preskrbe s kruhom. G. Lukić je apeliral na dolžnost vsakogar nasproti sebi, narodu in Srbiji.

Iz Novega mesta

n— Živilski trg. Zadnji živilski trg je bil ponovno dokaj dobro založen z zelenjavo in povrtnino. Med gospodinjami je vladalo največje zanimanje za zgodnje domače paradižnike in domačo zeleno papriko, ki se vedno v večjih množinah pojavlja na trgu. Tudi cvetače in belušev je bilo nekoliko na prodaj, vendar so bile kaj hitro razprodane. Polagoma prihaja na

trg tudi še domače sadje. Tokrat je bilo posebno mnogo domačih jabolok, manj pa je ringlojev, ki so povrhu še tudi dokaj dragi. Zelo pocenile pa so se borovnice, ki jih prinašajo okoličani še vedno v dokajšnjih količinah na trg in se prodajajo sedaj že po 2.50 litr. Vedno več pa je na novomeškem živilskem trgu uvoženega sadja, med katerim pa še vedno prevladujejo hruške.

Nesreča pri obranjanju jabolok. V Globodolu pri Ponikvah je obrabl jabočka 8 letni delavec sin France Barnik. Ko se je pa spenjal za jabolki na vrhu drevesa, se je nenadoma pod njim odlomila trhla veja in deček je tako nesrečno padel z jablane, da si je pri padcu zlomil obe nogi in se nahaja že izven nevarnosti.

Vol ga je nabodel. V Gaberjah v Smihel-stopiški občini je gnal 9letni posestniški sin Jože Zabukovec živino na pašo. Med potjo pa se je nenadoma splašil sicer zelo pohlevni vol in nabodel mladega pastirčka na roge ter mu naravnost razparal trebuš. Obstoj resna nevarnost za njegovo zdravje.

Drobne zanimivosti

Petorčki na Irskem. V Breaghwyju na Irskem je neka mati rodila petorčke, 3 deklice in 2 sinova. Dve hčerki sta umrli kmalu po rojstvu, ostali trije z materjo vred pa se zelo dobro počutijo.

Na Kubi nič več s topom ne streljajo za večerjo. Z začetkom avgusta je na Kubi stopil v veljavo novi zakon o obvezni vojaški službi, s katerim se hkrati odpravljajo topovske salve, ki so ž njimi s trdnjave La Cabans nad Havanskim zalivom doslej vsak dan ob 21. naznanjali čas večerje. Bila je to stara navada izza španske vladavine in večerni topovski strel je bil znamenje, da mora biti mladina obeh spolov že doma. Pravijo, da gre prav temu staremu običaju zasluga, da so v zapornih na Kubi tako redki mladoletni zločinci, prav tako pa so tudi po bolnicah zelo redki pacienti, ki bi si bili nakopalj bolezen zaradi mladostnih zabod. Zato je bila odprava večernega topovskega strela deležna živahnih komentarjev in protestov.

Flavta zdravj ishjas. Po verovanju naših prednikov iz starega veka ima tudi glasba zdravilno moč. Znameniti grški filozof Teofrast, ki je doživel spoštovanja vredno starost 102 let, je trdil, da zvoki iz flavte trigrijske glasovne vrste lečijo ishjas. Po neki drugih staroveških zapiskih se da tudi blaznost lečiti z glasbo — in to spoznanje nikakor ni od muh, saj se po sodobnih umobolnicah glasba in pesem s pridom uporabljata v borbi za duševno vedrino bolnikov.

Poldrug milijon kilogramov sočiva so pridelali na vojnih vrtovih v Torinu. Ducejevo naročilo, da je treba obdelati vsak kotiček zemlje po mestih, je bilo v vsak državi deležno živnega odmeva. V Torinu so meščani vseh slojev uredili 11.350 vojnih vrtov ter obdelali 2.786.000 m² zemlje, za prihodnje leto pa se oglašja še 1600 konkurentov. Kakor sodi posebna ocenjevalna komisija, ki ji predseduje poljedelski inšpektor prof. Angelo Bonacini, bo pridelek vseh teh vrtov znesel okrog poldrug milijon kilogramov, povprečno 110 kg na vrt. Na teh vrtovih so meščani pridelali vseh vrst sočiva in zelenjave, krompirja, zelja, graha, fižola, boba, buč, korenja, solate, zelene, peteršilja, pese, melancane, špinaca, česna, čebule, pora, paradižnikov itd. Pokrajinski Dopolavoro ki je organiziral delitev zemlje, je po kritju neznanne prijavnine brezplačno razdelil semena in sadike, hkratu pa je bil v kmetovalce sprevržen meščanom z nasveti in pomočjo na razpolago. Te dni je Dopolavoro obdelovalcem razdelil 50.000 sadik zelja, v kratkem pa jih bo razdelil še 50.000.

Obnovite naročnino!

Mo dolgem mučnem trpljenju je umrla moja ljubljena žena in sestra, gospa MULEJ ALBINA žena posestnika previdena s tolažili sv. vere. Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto, dne 8. avgusta 1942 ob 5. uri popoldne z Zal — kapele sv. Franciška — na pokopališče k Sv. Križu. Ljubljana, dne 6. avgusta 1942. Globoko žalujoči: MULEJ IVAN — mož in ostalo sorodstvo

Stoletnik pred sodiščem. V Lizboni je neki sin tožil svojega očeta, ker mu ta ni hotel dati zapuščine, ki mu je pripadala po materini oporoki. Sodnik je vprašal tožilca: »Koliko ste stari?« — »74 let.« — »In vaš oče?« — »104 let.« Sodnik je dognal, da je svivolasi oče, bivši pivovarnar, res bil obvezan plačevati svojim petim sinom doživljenjsko rento, ki iznaša nekaj stovov na teden. Nedavno pa je stoletnik, dasiprav je še pri močeh, prodal svojo pivovarno, češ, sinovi so zadosti »odrasli«, da lahko sami skrbje za svoj kruh. Sodnik je posredoval, da je prišlo do poravnave. Stoletnik bivši pivovarnar se seveda ni hotel kar ostreti svojega sina. Povabil ga je na čašo piva in tam je prišlo do sprave med očetom in sinovi.

Mali oglasi

Službo dobi Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.— Pohištvo Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Kompletno posteljo omaro, večjo in manjšo mizo, divan in preprogo 275x160, prodam. Ogleda se v opoldanskih urah. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10385-12

Prodajam krasno kompletno spalnico iz belega javorja. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10384-12

Elegantna samska soba iz trdega lesa, naprodaj zaradi selitve za 4800. Vprašati pri »Merkur«, Miklošičeva c. 20. 10416-12

Prodajam električni hladilnik najcenejši hladilniki električni, štedljivi, z garancijo, v najnovejši izvedbi pri Kenda, Adlerservice, Kersnikova ul. 2. 10065-6

Prodajam domačo lepenco strojno izdelka, vse debelosti, dobavlja Jos. R. PEH, Ljubljana. Gradaška ulica 22. telefon 25-13. 113-6

Prodajam: krasno preprogo »Argaman«, 2,5x3 m, bakren kotel s pečjo cao 80 litrov, krojaški šivalni stroj, skrovo popolnoma nov, hlastovno jedilnico, črno politirano, 2 pisalnice, 2 aparata za izdelovanje sifona, oranžne druge predmete. ABC, Ljubljana, Medvedova c. 8, poleg kolodvorca Šiška. 10376-6

Stenice uničujo »Pulecim«. Ing. Prezelj, Ljubljana, Wolfova 3. uradne ure od 8. do 12. ure. 10392-6

Perutnino za jedajo uš. Uničuje jih Ing. Prezelj »Perutnina«. — Ljubljana, Wolfova 3. uradne ure od 8. do 12. 10393-6

Kupim Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Leico, Contax ali Exakto fotografski aparat, po možnosti najnovejši model, tudi pribor, kupim. Ponudbe poslati: Ostržnik, trgovina, Pasaža. 10410-7

Preprodajam: Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Opremljeno sobo s posebnim vhodom od dajm takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10407-23

Opremljeno sobo s kopalnico, v bližini kolodvora, oddam enemu ali dvema gospodom. Kotnikova 15-II., levo. 10406-23

INSERIRAJ V „JUTRU“!

NIVA IN MIKI

Kmalu potem je Naneta stopila k Mikiju in tudi njemu ovila roke okrog vratu, kakor prej Chalonerja. Ta je plesal kakor deček in miloval deklico, ki jo je držal v naročju. Nato se je tudi sam sklonil k psu in zaklical:

»Moj Bog, Miki!... Rodbino imam!«

In Miki se je trudil, da bi ga razumel. Tisti dan po večerji je videl, kako je Chaloner razpletel Naneti prekrasne lase in jih razčesal. Smejala sta se kakor dva srečna otroka. Miki si je čedalje bolj prizadeval, da bi zapoddel vse to. Preden je odšel v svoj šotor na robu gozda, je Chaloner objel Naneto in jo pobožal po svetlih laseh; Naneta pa ga je z obema rokama prijala za obraz in se nasmehnila, in malo je manjkalo, da ni spet zajokala od veselja. Tedaj je Miki vendar že spoznal, za kaj gre. Spoznal je, da je prišla v to hišo sreča za vse, ki v nji prebivajo.

Zdjaj, ko je bil njegov svet v redu, se je Miki spet oprjel lase. Strast do sledi ga je znova obšla, gozd ga je vabil kakor nekda. Vsak dan je razširjal svoj krog in se čedalje bolj oddaljeval od kočice. Toda izgubil je bil mnogo nekdanje previdnosti in vrhu tega se je bil še zredil.

V tretjem tednu Chalonerjevega bivanja v koči, nekega toplega dne po hudem mrazu, je Miki našel na staro past, ki je bila nastavljena v neki nižavi, dobršnih deset mili od lase. Le Beau jo je

bil pripravil za risa, toda vaba je bila še nedotaknjena; obstajala je v velikem kosu jelenjega mesa, zmrglega in trdega kakor kamen. Miki jo je radovedno oboval. Potrzal je zanj, potegnil in vlekel, dokler ni udarni drog s takšno silo padel po njem, da bi mu bil skoro zdobil hrbtnico. Štiri in dvajset ur je ležal brez moči; šele po mnogih naporih mu je uspelo, da se je rešil.

Med tem je bilo padlo obilo snega, ki je pokril vsakršno sled in stezo. Miki se je vlekel po tem novem snegu, puščaje za seboj podobno brazdo, kot jo napravi vidra v blatu. Hrbtenica sicer ni bila zlomljena, a prednje in zadnje noge pa hrbet so bile od udarca kakor hrome. Ubral je pot proti kočici; vsak korak mu je povzročal strahovite bolečine, tako da je v eni uri prehodil komaj četrtil milje. Noč ga je zatekla pičli dve miljii od pasti; Miki je zlezal v grmovje in ostal tam do zore in še ves naslednji dan. Tretji dan je bila bolečina nekoliko manj huda, tako da se je spet lahko vlekel dalje. Dobrotni duh gozdov mu je tudi to pot pokazal svojo naklonjenost, kajti popoldne je zagledal na pol požrto truplo mladega jelena, ki so ga bili raztrgali volkovi. Čeprav je bilo meso zmrglo, mu je šlo vendar neznančno v slast. Nato si je opiskal zavetje pod kupom odlomljenih vej ter ležal v njem deset dni med življenjem in smrtjo. Da ni imel jelenovih ostanikov, bi bil gotovo poginil. Vsak dan ali vsaka dva dni se je zavlekel k truplu, in to ga je obvarovalo, da ni od lakote izdihnil. Šele konec drugega tedna so mu jelo noge spet služiti, in tako se je petnaesti dan snet pokazal pred kočico.

Ko pa je stopil na rob jase, je opazil znamenja velike izpremembe. Koča je še vedno stala na svojem mestu, takšna, kakršno jo je bil zapustil. Toda iz dimnika se ni več dvigal dim, in šipe v oknih so bile zaledenele. Pes je jel cviliti in praskati po vratih, a nihče se mu ni oglasil, nihče ni prišel odpirat. Vrnil se je na rob gozda in čakal ves dan; do mraka je tekal h kočici in nazaj, kakor bi se hotel še in še prepričati, da se ni zmotil. Ko je prišla noč, si je blizu vrta izkopal gnezdo in zaspal. Prišla je zarja in za njo nov, mrk in prazen dan; dimnik je ostal brez dima, hiša nema. Nazadnje je Miki spoznal resnico: Chaloner, Naneta in deklica so bili odšli.

Vendar še ni obupal: namesto da bi stregel na glasove, ki naj bi prišli iz kočice, jih je odslej pričakoval iz gozda. Lotil se je iskanja in begal zdaj v to, zdaj v ono stran, brez konca in kraja vohal po bleščee belem snegu ter natančno opazeval veter, odhod piha. Popoldne se je s težkimi, trudnimi koraki napotil v gozd, da bi ujel zajca. Ko ga je dobil in požrl, se je vrnil spat v jamo, ki jo je bil snoči izkopal pred kočico. Ostal je še tretji dan; naslednjo noč je slišal volkove, ko so tulili pod zvezdnatim nebom. Tedaj je tudi on zagnal svoj tožni glas, krič hrepenenja in bolečine, ki se je turborno razlegel po ravnici, takisto, kakor da bi žalostno prošil gospodarja in Naneto, naj da pokličeta za seboj. Ta tožba je bila obupen klic in je izražala vso strahno grozo in tesnobo njegove zapuščeniosti. Nekje v možganih se mu je oglašalo in šepetalo, da je bilo vse, kar je doslej preživel, zgolj sen in da se zdaj snet pričena preišnje življenje

z vsemi svojimi nevarnostmi in svojim nenehnim bojem za obstanek. Hkratu pa se mu je vrnila stara previdnost in četrti dan se je po volčje spzljiv v gozd. Peto noč ni spal na jasi, ampak si je milijo daleč v gozdu poiskal varno zavetje. Sanjal je čudne, nemirne sanje, ki niso zadevale ne Chalonerja ne Nanete ne dogodkov v Fort O'Godu. Mikiju se je bledele o visokem, rjavem gorskem grebenu, ki ga pokriva sneg, in o globoki, temni votlini: spet je bil pri tovaršu, bratu izza minulih dni, medvedu Nivi. Skušal ga je zbuditi; zdelo se mu je, da čuti toploto njegovega telesa in sliši njegovo zaspano godrnjanje. Nato je znova preživljal boj v borovničjem rajju in videl Nivo, na vrat na nos bežečega pred medvedom, ki je bil vdrl v njuno kraljestvo. Ko je po teh prividih mahoma planil iz spanja, je ves drhtel in mišice njegovega telesa so bile krčevito napete. Zalajal je v temnem zaklonu in prežeče oči so mu zažarele kakor dva ognja v črnem prepadu, potem pa je spet tesnobno in tiho zavcnil.

Skoraj mesec dni se je tako obnavljal v bližnji kočici, s slikami svojih človeških prijateljev in prijateljica medveda pred očmi. V začetku marca je bleščalo solnce z neba, na katerem ni bilo oblakov. Zrak je bil topel. Sneg se je vzgrzel pod nogami, potoki so curljali in majhni plazovi so se valili po prisojnih bregovih. Svet je drhtel od novega trepetja, v katerem se je različno oglašalo silno utripanje pomladi; in v Mikijeji duši se je spet porajalo upanje. Zdjaj se je moral tudi Niva zadržati!

— Za ineratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.